
VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2001

RAHOITUSTARKASTUS
FINANSINSPEKTIONEN
FINANCIAL SUPERVISION

DIREKTÖRENS ÖVERSIKT	4
FINANSINSPEKTIONENS VERKSAMHETSSTRATEGI	6
FINANSMARKNADEN 2001	8
VERKSAMHETSMILJÖN	8
UTBUDET AV TJÄNSTER PÅ FINANSMARKNADEN	12
STRUKTURELLA OCH OPERATIVA FÖRÄNDRINGAR PÅ FINANSMARKNADEN	13
TILLSYNSVERKSAMHET	16
BEVAKNING AV TILLSYNSOBJEKTENS FINANSIELLA STÄLLNING	17
OBSERVERAT VID INSPEKTIONERNA	22
TILLSYNSSAMARBETE	25
REGLERING	27
LAGÄNDRINGAR OCH LAGSTIFTNINGSPROJEKT I FINLAND	27
FINANSINSPEKTIONENS REGELGIVNING	28
INTERNATIONELL REGLERING OCH REGLERINGSPROJEKT	30
INTERNATIONELLT SAMARBETE	35
FINANSINSPEKTIONENS MEDVERKAN I INTERNATIONELLA SAMARBETSORGAN	36
VERKSAMHETSUTVECKLING	38
FINANSINSPEKTIONEN I KORTHET	40
BILAGA	44

Direktörens översikt

I 2001 års översikter är det omöjligt att förbigå terrorattackerna mot Förenta staterna den 11 september. Detta gäller även finansmarknaden. Det brottsliga angreppet rakt i hjärtat på världens största finanscentrum befarades allvarligt skada det internationella finanssystemet. Lyckligtvis kan vi nu konstatera att finans- och betalningssystemens reservsystem fungerade under omständigheterna ypperligt. Centralbankerna tillförde likviditet under den värsta störningen och de internationella samordningsorganen för finanstillsyn skötte sig exemplariskt.

Den argentinska ekonomins närmast kaotiska läge rubbade inte heller nämnvärt den globala ekonomin eller finansvärlden. Problemen i Japan håller i sig och väntar på en lösning. Väntetiden bör helst inte bli lång. Japans ställning i det internationella finanssystemet är så viktig att det för den globala finansiella stabiliteten är mycket angeläget att problemen löses.

I slutet av året uppstod i Förenta staterna en livlig debatt om problemen kring Enrons likvidation. De problem som lyftes fram i diskussionen är ytterst allvarliga för värdepappersmarknadernas trovärdighet och funktionsförmåga. Avslöjandena kring Enron har lett till att de centrala principerna för en effektivt fungerande marknads ekonomi blivit föremål för kritisk analys. Marknadsekonomin fungerar

väl bara om marknadsinformationen är utförlig och trovärdig. Orsaken till problemen var bolagsledningens agerande. Redovisningsregler och revisionsverksamhet är garantier för tillförlitlig information, men nu har bägge ifrågasatts i världens ledande marknadsekonomi. Liknande företeelser och diskussioner har förekommit i Europa, också i Finland. Missförhållandena måste åtgärdas resolut, då förlorat förtroende för marknadsmekanismen kan straffa sig dyrt inte bara på finansmarknaderna utan också i realekonomin och därigenom i medborgarnas välfärd.

De stora revisionsfirmornas dominerande ställning och den omfattande konsultverksamhet de bedriver vid sidan om har setts som problematiska. Ett sådant läge där finanskonglomeraten anlitar samma revisionsfirma som revisor ställer ökade krav inte bara på hög revisionskompetens utan också på strikt yrkesmoral. Förutom självreglering har diskussioner förts även på EU-nivå om behovet av en effektivare tillsyn av branschen. Frågan är aktuell också av den anledningen att de internationella redovisningsstandarderna (IAS) genom en EU-förordning skall börja tillämpas inom unionen från och med 2005.

Lamfalussygruppens rekommendationer till modernisering och rationalisering av regleringen och tillsynen av EU:s värdepappersmarknader antogs slutgiltigt i början av 2002, men redan under 2001

tillsattes de rekommenderade nya kommittéerna: Europeiska värdepapperskommittén (ESC) och Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR). Den sistnämnda ersatte det tidigare inofficiella samarbetsorganet FESCO. Det återstår att se om systemet med de nya kommittéerna snabbare leder till en gemensam europeisk finansmarknad så att de ambitiösa målen för 2003 kan uppnås. EU:s kommande utvidgning ställer ökade krav på flexibelt samarbete. Visar det sig att denna nya samarbetsmekanism inte fungerar tillfredsställande ställs regeringskonferensen 2004 kanske inför frågan om en gemensam europeisk värdepapperstillsyn.

Också de europeiska samarbetsformerna för banktillsynen behöver fördjupas. Den pågående översynen av de internationella kapitaltäckningsreglerna kommer att kräva allt mer enhetliga tillsynsrutiner och befogenheter. I framtiden kommer det även utanför den nordiska kretsen att bli vanligt med gränsöverskridande fusioner mellan banker och andra finansinstitut. Senast 2004 då europabolagen kommer blir det också allt enklare att bygga upp alleuropeiska filialnät genom gränsöverskridande fusioner. Då ställs till exempel de nuvarande nationellt baserade insättningsgarantisystemen inför helt nya frågeställningar. Europeiska centralbanken har förklarat sig beredd att påta sig en större roll i EU:s banktillsyn. Denna strävan har väckt

motstånd, och det är kanske heller inte det enda sättet att effektivera den europeiska tillsynen. Något måste dock göras inom de närmaste åren.

I Finland har diskussionen snarare fokuserats på frågan om en sammanslagning av Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen. Tillsatta av det finanspolitiska ministerutskottet att utreda ärendet lade finansministeriets statssekreterare och social- och hälsovårdsministeriets kanslichef fram förslaget att den nuvarande strukturen bibehålls och att samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna fördjupas. Förslaget antogs av ministerutskottet i februari 2002. Beslutet ger behövlig arbetsro för utveckling av det praktiska samarbetet.

Internationella valutafonden IMF utvärderade under året stabiliteten i det finska finanssystemet och läget inom reglering och tillsyn inom ramen för det s.k. FSAP-programmet (Financial Sector Assessment Program). Finland fick ett mycket gott vitsord. I rapporten påtalades dock bristerna i Finansinspektionens tillsynsbefogenheter i internationell jämförelse och bristen på bestämmelser om ansvarighet och redovisningskyldighet. Finansinspektionen har under årens lopp flera gånger även själv påtalat samma missförhållanden och lagt fram förslag till korrekta åtgärder. Finansministeriet håller som bäst på med en översyn av lagen om finansinspektionen. De planerade ändringarna skulle förbättra förhållandena avsevärt men inte till alla delar.

Ett klart missförhållande är att misstänkta värdepappersmarknads-

brott utreds så långsamt. Polisen har alldeles för små resurser för utredning av ekonomiska brott och Finansinspektionen har inte befogenheter att göra regelrätta brottsutredningar. Följden är att även viktiga fall blir liggande i åratal i väntan på avgörande i domstol. Detta är även för de misstänkta rättsskydd ohållbart och är inte heller ägnat att underbygga förtroendet för en hederlig marknad.

Sammantaget fungerade finansmarknaden 2001 väl i Finland. Bankerna hade god lönsamhet, även om den låg under rekordnivån 2000. Framför allt den traditionella bankverksamheten riktad till hushållen var mycket lönsam. Kreditgivningen till företagen var däremot mindre lönsam i förhållande till risken, kanske på grund av alltför små räntemarginaler. För värdepappersmarknaden var året klart sämre. Sjunkande börskurser gjorde investerarna försiktiga. Detta syntes också i att inga börsintroduktioner förekom.

Däremot blev Finansinspektionen tvungen att ingripa i flera fall av bristande information från börsbolagen. Dåliga nyheter offentliggjordes inte alltid så snabbt som lagen kräver. Även förvaltningssystemen i flera nya börsbolag var bristfälliga.

Omstruktureringarna i Nordea och Sampo fortsatte. Tillsynen av finanskonglomeraten måste anpassa sig till förändringarna i såväl de juridiska som de operativa strukturerna så länge de inte strider mot lagen eller äventyrar kapitaltäckningen. I ögonfallande är att all det eget kapital som enligt rating-

institutens kreditvärderingar inte behövs för kapitalisering av underbolagen överförs till konglomeratens holdingbolag. Då kan "överblivet" eget kapital antingen delas ut till aktieägarna eller användas till expansionsprojekt. En sådan strävan att effektivera kapitalanvändningen är i sig lovvärd, men den är också förenad med risker, om kapitaltäckningen tillåts ligga alltför nära den lagstadgade miniminivån. En riktig värdering av balansposter och revisorernas bedömning spelar då en viktig roll när ställning skall tas till om bokslutet ger en rättvisande bild av företagets ställning.

År 2002 torde för bankerna bli ett relativt bra år. Enligt nuvarande prognoser ser risken för kreditförluster inte ut att öka alarmerande. Den finska värdepappersmarknaden däremot är nästan helt beroende av den internationella utvecklingen, som ju är svår att förutspå. Att konkurrensen skärps är dock säkert. I takt med den fortsatta europeiska integrationen ställs Finansinspektionen inför stora utmaningar. Det skapar ett tryck även på resurserna. För de ökade arbetsuppgifterna behövs antingen ett tillskott av yrkeskunnig och motiverad personal eller alternativt måste andra arbetsuppgifter gallras bort.

Mars 2002

Finansinspektionens verksamhetsstrategi

Syftet med Finansinspektionens verksamhet är att främja stabiliteten på finansmarknaden och förtroendet för tillsynsobjektens och marknadens verksamhet.

Finansinspektionens verksamhet fokuseras på marknadsorienterad tillsyn. Den marknadsorienterade tillsynen innebär att tillsynsobjekten själva har det primära ansvaret för sin verksamhet och att marknadsdisciplinen ger dem ökade incitament att bära detta ansvar. Myndighetstillsynen kompletterar tillsynsobjektens eget ansvar och marknadsdisciplin. En viktig förutsättning för marknads-

disciplin är välfungerande konkurrensutsatta marknader, marknadsaktörer med sunda arbetssätt och offentlig och genomsynlig information.

I myndighetstillsynen ligger tonvikten på förebyggande tillsyn (figur 1). Den förebyggande tillsynen syftar framför allt till att identifiera marknadens och marknadsaktörernas problem i ett så tidigt stadium som möjligt och att snabbt och trovärdigt vidta nödvändiga åtgärder. Särskilt viktigt är att identifiera sådana problem som kan hota den finansiella stabiliteten och minska förtroendet för den verksamhet som utövas på marknaden.

Förtroendet för marknadens och marknadsaktörernas verksamhet bygger på ständig kontroll att investerarna och användarna av finansiella tjänster får tillräcklig information till stöd för sina beslut.

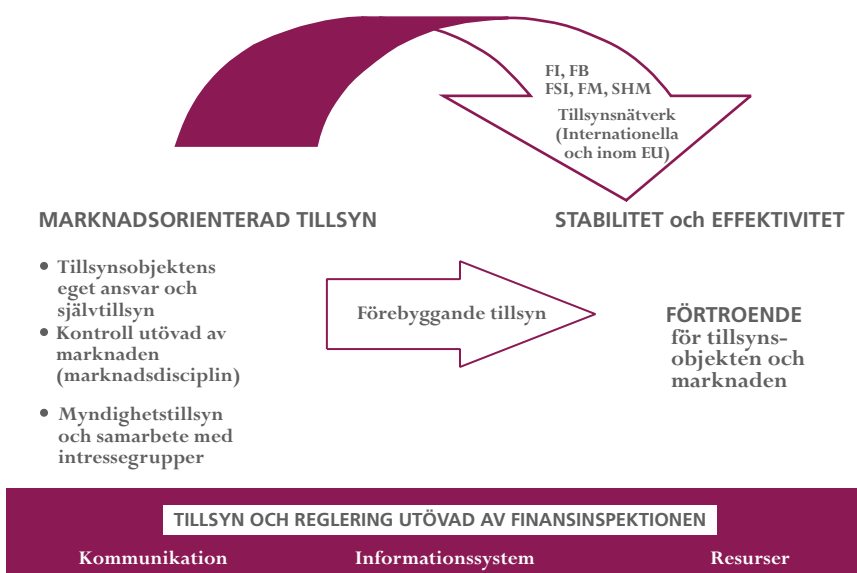
Enligt sin verksamhetsstrategi skall Finansinspektionen i samarbete med inhemska och utländska intressegrupper verka för

- ökad marknadsinformation och god marknadssed
- en funktionssäker och strukturellt effektiv marknad och en god förvaltningskultur hos tillsynsobjekten
- ett tillsyns- och regelsystem som bygger på ansvarighet, öppenhet och diskretionära befogenheter.

Utgångspunkterna för tillsynsverksamheten

För att säkerställa stabiliteten på finansmarknaden övervakar Finansinspektionen risktagandet och kapitaltäckningen i företagen under tillsyn. I sitt tillsynsarbete bedömer Finansinspektionen tillsynsobjektens finansiella ställning, risktagande, riskhanteringsförmåga och riskhanteringsystem. Finansinspektionen betonar att ägarna och ledningen har ansvaret för den interna kontrollen och riskhanteringen. Syftet med tillsynen är att säkerställa att tillsynsobjekten har tillräckliga ekonomiska och andra resurser att driva sin verksamhet och att de i sin verksamhet tillämpar adekvata rutiner.

Figur 1.
Marknadsorienterad och förebyggande tillsyn

I en marknadsorienterad tillsyn bär tillsynsobjekten själva det primära ansvaret för sin verksamhet. När marknaden får väsentlig och tillräcklig information om tillsynsobjektens verksamhet ökar marknadsdisciplinen och därmed också incitamenten för tillsynsobjekten att bära sitt ansvar. Den förebyggande myndighetstillsynen kompletterar marknadsdisciplinen och tillsynsobjektens eget ansvar. Den förebyggande tillsynen skall identifiera, förebygga och lösa problemen på ett så tidigt stadium som möjligt. Tillsynsmyndigheten har de resurser som behövs för lägesbedömningar av tillsynsobjektens verksamhet och förmåga att snabbt ingripa vid behov. Tillsynsobjekten känner till tillsynsprinciperna.

Källa: Finansinspektionen.

Tillsynen är riskorienterad. Därför inriktar Finansinspektionen sin tillsyn på stabilitetsviktiga och risk-exponerade institutioner och system som också är centrala för en effektiv marknad.

Tillsynen av värdepappersmarknaden fokuseras på att upprätthålla förtroendet för marknaden. Konkret innebär detta arbete att Finansinspektionen övervakar förfarings-sätten på värdepappersmarknaden, kontrollerar att emittenterna uppfyller sin informationsskyldighet och undersöker misstänkta fall av missbruk av insiderinformation och andra värdepappersmarknadsbrott. Finansinspektionen verkar också för en smidig och funktionssäker värdepappershandel och clearing-verksamhet.

Utgångspunkterna för regleringen

I regleringen lägger Finansinspektionen tyngdpunkten på parternas ansvarighet och öppenhet och sina diskretionära befogenheter inom ramen för kända spelregler. Denna form av reglering bygger på ramlagstiftningstänkande med tonvikt på mål och syfte i stället för detaljerade bestämmelser. Bindande regler kompletteras med allmänna råd för den verksamhet som bedrivs av tillsynsobjekten och marknaden.

Tillsynsbefogenheterna bör vara sådana att Finansinspektionen kan välja att snabbt och öppet ingripa i ett så tidigt stadium som möjligt. Tillsynsmyndigheten bör utöva sina diskretionära befogenheter inom

ramen för kända spelregler på ett trovärdigt och entydigt sätt. En miljö där fokus sätts på diskretionära och effektiva tillsynsbefogenheter kräver som motvikt insikter om och satsningar på tillsynsmyndighetens ansvarighet. För tillfället är de befogenheter Finansinspektioner har inte effektiva nog genom att de är tungrodda och inriktade på efterhandsreaktioner (föreläggande av vite, framställning om återkallande av verksamhetstillstånd), men de ses över i samband med ändringen av lagen om finansinspektionen.

Utgångspunkterna för den internationella verksamheten

I den internationella verksamheten har Finansinspektionen som målsättning att aktivt arbeta för en harmonisering av uppförandereglerna för marknaden samt tillsynen och regleringen framför allt på EU-nivå.

Samordnad tillsyn och reglering är en förutsättning för att finansinstituten, tillhandahållarna av investeringstjänster och emittenterna inom hela EU-området kan bedriva verksamhet på lika villkor. Målet är också att ge investerare och konsumenterna av finansiella tjänster bättre möjligheter att utnyttja utbudet på EU:s hela hemmamarknad.

Finansinspektionen deltar också i internationella samarbetsforum och samarbetar med andra tillsynsmyndigheter. De viktigaste samarbetsforumen för Finansinspektionen ligger i Europa. Hit hör Europeiska värdepapperstillsynskommittén (CESR),

Europeiska centralbankssystemets banktillsynskommitté (BSC), Europeiska kommissionens rådgivande bankkommitté (BAC) och samarbetsgruppen för banktillsynen i EES-länderna (Groupe de Contact). Vidare bedrivs samarbete i otaliga expertgrupper under dessa organ.

I dessa forum utarbetas gemensamma principer för bank- och värdepapperstillsynen. På mötena diskuteras bland annat händelser och trender på finansmarknaderna av internationellt intresse och företeelser och tillsynsaspekter på de nationella marknaderna samt utövas inflytande på EU:s regelverk.

Viktiga för Finansinspektionen i det globala samarbetet är bland annat det internationella organet för värdepappersövervakning IOSCO, Internationella valutafonden IMF, Baselkommittén för banktillsyn, arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt FATF och samarbetsorganet för bank-, värdepappers- och försäkringstillsyn Joint Forum med deltagare från IOSCO, Baselkommittén och den internationella samarbetsorganisationen för tillsynsmyndigheter på försäkringsområdet IAIS. Även om direkt medverkan i alla internationella samarbetsgrupper inte är möjlig på grund av medlemsbegränsningar eller av resursskäl beaktar Finansinspektionen dock i sin verksamhet så långt som möjligt de principer och rekommendationer som antagits av samarbetsgrupperna.

Finansmarknaden 2001

VERKSAMHETSMILJÖN

Läget för den globala ekonomin allt dystrare¹

De världsekonomiska utsikterna försvagades klart under första hälften av 2001. Tillväxten avtog samtidigt i Förenta staterna, euroområdet och Japan. Mätt i bruttonationalprodukt var tillväxten i euroområdet ca 1,5 %, och av dessa världsekonomins tre huvudområden hade euroområdet därmed den snabbaste tillväxten.

Förenta staternas långvariga kraftiga tillväxt vände i en recession, och problemen för informations- och kommunikationstekniken (IKT) blev allt större i många länder. Tecken på att konjunkturerna höll på att vända i Förenta staterna syntes redan hösten 2000 och läget försämrades mot slutet av året. Effekterna av den ekonomiska avmattningen i Förenta staterna avspeglades direkt i flera av Asiens tillväxtekonomier, som är starkt beroende av den amerikanska efterfrågan. Konjunkturutsikterna för dessa länder fördystrades framför allt av den minskade efterfrågan på IKT-produkter.

Också tillväxten i Japan avtog. Detta förklarades inte bara av externa faktorer utan också av en lägre inhemsk efterfrågan då företagen var mindre benägna att investera och hushållen var fortsatt försiktiga. De deflationistiska dragen i den japanska ekonomin förstärktes av att nödvändiga strukturreformer sköts på framtiden.

Den ekonomiska tillväxten i euroområdet hade börjat avmattas redan under senare hälften av 2000 då ökningstakten i den inhemska efterfrågan minskade bland annat till följd av en svagare realinkomstutveckling på grund av tillfälligt stigande inflation. Under början av 2001 avtog tillväxten ytterligare då avmattningen i resten av världen dämpade exporten till länder utanför euroområdet. Också investeringarna och lagren krympte. Däremot fortsatte den privata konsumtionen att öka, delvis som en följd av skattelättnaderna. Avmattningen ledde till att arbetslösheten, som redan länge varit på väg nedåt, slutade minska.

Det världsekonomiska läget fördystrades kännbart under andra halvåret 2001 när tillväxtutsikterna i Förenta staterna försämrades alltmer till följd av terrordåden i september. Den japanska ekonomin, som hade börjat avmattas under våren, försvagades ytterligare. Många tillväxtekonomier fick det allt svårare. I Latinamerika hamnade framför allt Argentina i stora svårigheter.

Också tillväxten i euroområdet fortsatte att avta under senare hälften av 2001. Avmattningen speglade den avtagande tillväxten i exporten och framför allt i investeringarna. Ökningstakten i den privata konsumtionen var däremot fortfarande rätt hög, bland annat till följd av lättare penning- och finanspolitik, sjunkande energipriser och hushållens gynnsamma inkomst-

utveckling. Konsumtionsmöjligheterna ökade också av att konsumenterna i euroområdet inte var så högt skuldsatta.

I Finland avtog den ekonomiska tillväxten²

Den flera år långa snabba BNP-tillväxten bröts 2001. Den ekonomiska tillväxten blev därför enligt preliminära uppgifter endast 0,7 % mot 5,6 % året innan. Orsaken var minskad exportefterfrågan på grund av den globala lågkonjunkturen och informations- och kommunikationssektorns svårigheter världen över. Exportvolymen minskade med 1 % mot att 2000 ha ökat med hela 18 %. Exporttillväxten avtog framför allt inom elektronikindustrin, som står för drygt en fjärdedel av den totala exporten.

Avmattningen i exportefterfrågan avspeglades under första halvåret 2001 i en nedgång i industriproduktionen. Industriproduktionen återhämtade sig under andra halvåret, då elektronikindustrins produktion började öka på nytt bland annat till följd av att tillverknings- och nya mobiltelefonmodeller kom i gång. Detta fick produktionen på hösten att närma sig toppnivåerna året innan. Produktionen i den övriga metallindustrin gick upp. Särskilt gynnsamt var året för verkstadsindustrin, där orderingången både från Finland och utlandet var stor i början av året. För

¹ och ² Texten är baserad på Finlands Banks årsberättelse 2001.

skogsindustrin blev året svagare än de föregående, eftersom nedgången i världskonjunkturerna minskade efterfrågan på papper avsevärt. Exportnedgången inom skogs- och elektronikindustrin återverkade indirekt på den kemiska industrin, som är underleverantör till branscherna och vars produktionsvolym också sjönk. 2001 minskade industriproduktionen med 1 %, medan den året innan tack vare den kraftiga exporten hade ökat med hela 11 %.

Industrins investeringsplaner för 2001 var ännu på våren betydande, men på grund av exportnedgången sköts många investeringsprojekt på framtiden. Låga räntor och tidigare års goda resultat i många företag gjorde det emellertid lockande att starta investeringsprojekt. Skogsindustrin genomförde stora ombyggnadsinvesteringar.

Också byggnadsverksamheten upphörde att öka 2001. Byggnadsvolymen förblev dock ungefär lika stor som året innan. Ännu under första kvartalet uppvisade byggnadsinvesteringarna en ökning till följd av industrins byggnadsinvesteringar och byggandet av affärslokaler. Under andra halvåret avtog tillväxten i industrins byggnadsverksamhet beroende på det minskade behovet av industrilokaler på grund av exportnedgången. Bostadsbyggnadsinvesteringarna minskade 2001. Under andra halvåret inleddes färre nya bostadsbyggen än under första halvåret och antalet bostadsbyggnadstillstånd minskade betydligt från slutet av 2000. Den långsammare ekonomiska tillväxten och den

allmänna osäkerheten bidrog till att många byggnadsprojekt uppsköts ytterligare. Dessutom hämmades bostadsbyggandet i flera tillväxtcentra av tomtbrist.

Den privata konsumtionen var även 2001 rätt livlig till följd av dels skattelättnader och den gynnsamma löneutvecklingen, dels konsumenternas fortsatta framtidstro. Inom detaljhandeln, exklusive bilhandeln, växte försäljningen i samma takt som 2000. Konsumenternas starka framtidstro och den låga räntenivån gjorde att bostadsmarknaden var rätt livlig 2001.

Trots den långsammare ekonomiska tillväxten var inflationstakten relativt hög 2001, dvs. i genomsnitt 2,6 % mätt med konsumentprisindex. I början av året drevs inflationstakten upp av stegringen i livsmedelspriserna, främst framkallad av djursjukdomar, för att mot slutet av året avta till följd av sjunkande energipriser. Inflationstakten låg i Finland i stort sett på samma nivå som genomsnittet för euroområdet.

Överskottet i Finlands offentliga finanser upphörde att öka 2001. Intäkterna av samfundsskatten minskade betydligt från året innan. Också den gynnsamma utvecklingen på arbetsmarknaden bröts. Arbetslösheten och den offentliga skulden ligger trots förbättringen under åren med snabb tillväxt i slutet av 1990-talet fortfarande på en oroväckande hög nivå. I slutet av 1990-talet hade dessutom företagens finansiella strukturer blivit sundare och hushållens skuldsättning minskat. Företagens lönsamhet påverkades därför

inte nämnvärt av konjunkturförsvagningen 2001. Fastän exportefterfrågan avtog visade bytesbalansen ett fortsatt stort överskott.

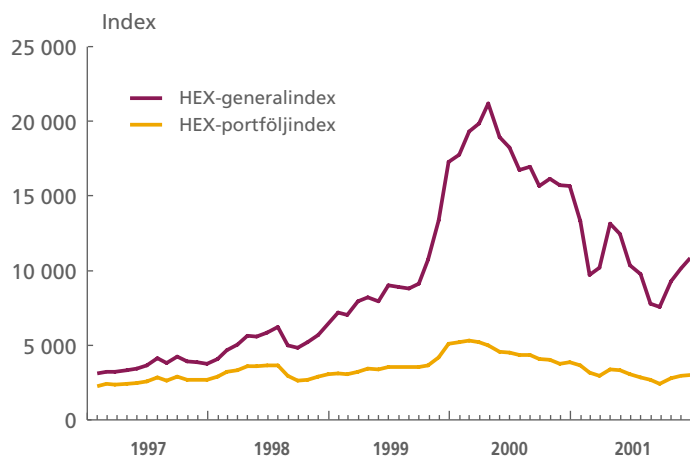
Centralbankerna sänkte sina styrräntor

På finansmarknaderna sjönk räntorna hela året. Konjunkturavmattningen fick den amerikanska centralbanken och Europeiska centralbanken (ECB) att sänka sina viktigaste styrräntor till stöd för den internationella ekonomiska utvecklingen. Den amerikanska centralbanken sänkte räntan första gången redan i början av 2001 och totalt under året elva gånger från 6,5 % till 1,75 % och fick därmed de amerikanska korta marknadsräntorna att sjunka under motsvarande europeiska räntor. ECB gav sig inte in på några räntesänkningar i början av 2001 för att inflationsmålet inte skulle äventyras, men senare under året medgav de alltmer dämpade inflationsutsikterna att räntorna sänktes även i euroområdet. Terrorattackerna mot USA i september bidrog till att ytterligare driva på stimulansåtgärderna för den globala ekonomin, och räntorna sjönk då som mest. ECB sänkte sin lägsta anbudsränta fyra gånger under 2001, från 4,5 % till 3,25 %. Av marknadsräntorna sjönk 12-månaderseuribor från 4,45 % ända till 3,34 % och låg som lägst på 2,99 % den 8 november 2001.

På valutamarknaderna stärktes eurons yenkurs under året med 6,5 %, medan dollarkursen försvagades lika mycket. Den svenska kronan deprecierade med 4,6 % mot euron.

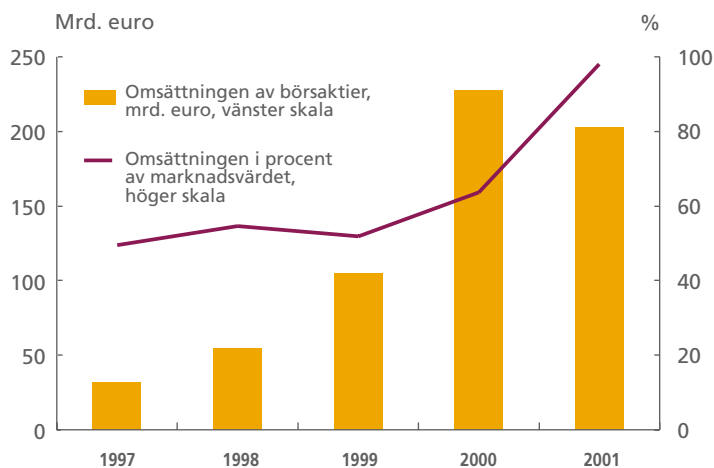

Figur 2.
Avkastningsindex på aktiemarknaden 1997–2001

Källa: Helsingfors Börs.

Figur 3.
Aktieomsättning vid Helsingforsbörsen 1997–2001

Källa: Helsingfors Börs.

I Finland sänkte bankerna sina primräntor i snabb takt under andra halvåret; i december låg lokalandelsbankernas och Ålandsbankens ränta på 3,40 % och de andra bankernas på 3,50 eller 3,75 %. Under första kvartalet 2002 var primräntorna

oförändrade. I mars 2002 bedömdes räntenedgången och den ekonomiska avmattningen redan vara över. Förväntningarna om en betydande konjunkturuppgång mot slutet av året växte. Ränteförväntningarna vände uppåt även om inflationsutvecklingen

och den ekonomiska tillväxten än så länge ansågs vara i jämvikt. Marknaderna räknar med att den amerikanska centralbanken höjer räntan redan i början av sommaren och ECB senare i höst.

Börskurserna och börsomsättningen sjönk

2001 var redan det andra året i rad med nedgång på Helsingforsbörsen. Under året sjönk kurserna med ca 34 % mätt med HEX-generalindexet och med ca 23 % mätt med portföljindexet (figur 2). Kurserna var som högst den 5 januari (12 871,88) och som lägst den 11 september (5 583,57).

Mest sjönk indexen för försäkring och telekommunikation (–58,1 % respektive –40,9 %). Andra sektorer med nedgång var bank och finans (–24,2 %) och kommunikation och förlagsverksamhet (–17,2 %). Branscher med uppgång var framför allt övrig industri (31,2 %) och investering (21,3 %). Av de enskilda företagens aktier föll IT-aktierna mest.

Börsomsättningen i euro (figur 3) sjönk från året innan med 11 % och uppgick till totalt 202 miljarder euro (227 miljarder euro 2000). Mätt i transaktionsvolym ökade börsomsättningen däremot med 79,2 % till 11 miljarder aktier. Aktiehandeln dominerades av Nokia, som stod för 77,1 % av börsomsättningen i euro (66,4 % 2000).

Börsvärdet för de börsnoterade aktierna vid slutet av 2001 uppgick till ca 213 miljarder euro, mot 318 miljarder euro året innan. Nokiaaktierna svarade för 137 miljarder euro eller ca 63,1 % av börsvärdet, mot 70,11 % 2000.

Utlandets innehav av finländska börsaktier minskade något. Vid slutet av 2001 ägde utlandet 37 % av börsaktierna totalt, vilket var 3,7 procentenheter mindre än föregående år. Vid slutet av december uppgick utlandsinnehavet till 71,1 % av börsvärdet, mot 73,6 % ett år tidigare. Antalet börsbolag med mer än 50 % utländska ägare var vid slutet av året 14.

Fjärrmedlemmarna svarade för en allt större del av aktiehandeln vid Helsingforsbörsen. Under 2001 hade fjärrmedlemmarna en marknadsandel på 31 %, mot drygt 14 % året innan. Vid utgången av 2001 hade Helsingforsbörsen totalt 38 aktieförmedlare, varav 20 var fjärrmedlemmar. Antalet fjärrmedlemmar 2000 var 12.

Länder- och regionindexen³ över aktiekursutvecklingen i utvecklade länder sjönk med undantag för Nya Zeeland. I indexjämförelsen mellan utvecklade ekonomier och tillväxtmarknader hörde Finland till de svagaste länderna. Endast Egypten och Luxemburg placerade sig sämre. Allmänt taget var tillväxtekonomierna populärare investeringsobjekt än utvecklade länder. De mest lukrativa objekten fanns på den ryska marknaden, där avkastningen på aktierna var hela 48 %.

Vinstutdelningen från börsbolagen var 2001 rekordhögt och uppgick till 35 miljarder mark.

Emissionerna koncentrerades på masskuldebrev och warrant

Det allmänna ekonomiska läget inverkar också på emissionen av

aktier. På grund av den dämpade marknaden förekom 2001 inga introduktionsemissioner och endast två emissioner av börsbolagsaktier riktade till allmänheten.

Flera strukturaffärer genomfördes under året genom aktiedelning, fusion eller offentliga köpeanbud. Offentliga köpeanbud eller inlösningsanbud gjordes om sju börsnoterade bolag.

På Helsingforsbörsen noterades nio nya bolag och tolv avregistrerades. Alla inregistreringar och avregistreringar hänförde sig till strukturaffärer. Dessutom överfördes ett bolag från NM-listan till huvudlistan. Vid utgången av 2001 var 175 aktieserier i 155 bolag noterade på Helsingforsbörsen. Huvudlistan upp tog 109 bolag.

Då aktieemissionerna var få gällde emissionerna främst masskuldebrev och warrant. Antalet lån riktade till allmänheten uppgick till 90. De emitterades i huvudsak av kreditinstitut, endast sju var utgivna av andra företag. De första warranterna noterades på Helsingforsbörsens huvudlista i december 2000. Under 2001 utfärdades 112 warrant. Emittenterna var fem. Warranter är omsättbara värdepapper där den underliggande tillgången kan vara en börsnoterad aktie, en aktiekorg eller ett vedertaget index. Warranterna utfärdas i regel av någon annan än emittenten av de underliggande aktierna.

Under 2001 godkände Finansinspektionen 39 börsprospekt och 15 emissionsprospekt. Merparten av de godkända prospekten gällde masskuldebrev. Från bestämmelserna om

innehållet i eller offentliggörandet av börs- och emissionsprospekt medgavs 152 undantag. Avseende offentliga köpeanbud eller inlösningsanbud godkändes tolv anbudshandlingar. Finansinspektionen erkände 27 börs- eller emissionsprospekt som godkänts inom EU. Dessa ömsesidigt erkända prospekt gällde i huvudsak instrument som var riktade till yrkesmässiga investerare.

Terrorattackerna fick mångahanda följdverkningar på finansmarknaderna

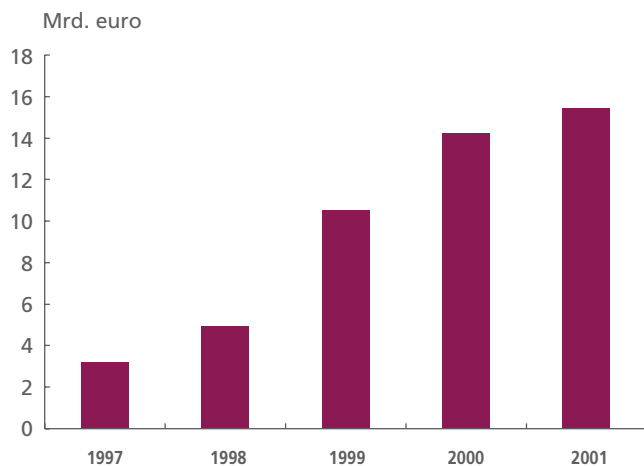
De direkta konsekvenserna av terrorattackerna mot Förenta staterna i september 2001 för de finländska bankerna tog sig bland annat uttryck som tillfälliga och begränsade likviditetsproblem för korrespondentbankerna i New York.

De största effekterna av terroråden på finansmarknaden i Finland syntes i bankernas kreditportföljer. Mest påverkades lönsamheten i försäkringsbolagen, turistnäringen och den redan tidigare ansträngda flygbranschen. Dessa värst drabbade sektorer kan leda till kreditförluster för bankerna. Enligt Finansinspektionens beräkningar blir förlusterna dock begränsade.

Terroråden hade också följder för placeringsfondsverksamheten. Fondbörserna i USA var stängda flera dagar och det var i praktiken omöjligt att beräkna värdet av de placeringsfonder som hade investeringar i amerikanska värdepapper.

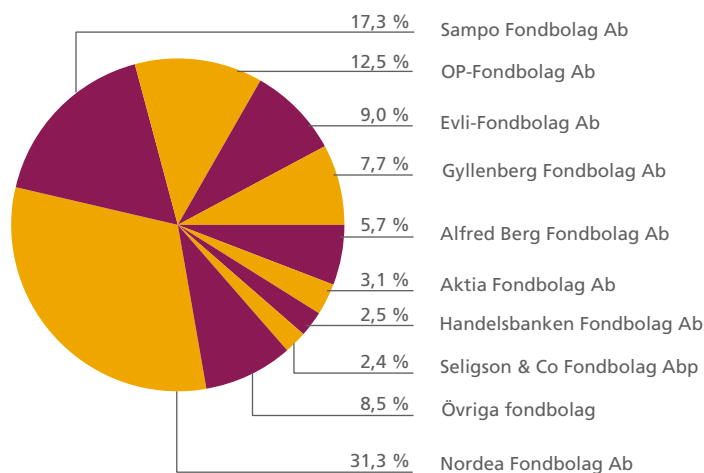
³ Index beräknade av Morgan Stanley Capital International (MSCI).

Figur 4.
Placeringsfondernas kapital 1997–2001

Källa: Finansinspektionen.

Figur 5.
Fondbolagens marknadsandelar 2001

Källa: Finansinspektionen.

Finansinspektionen ålade fondbolagen att tillfälligt avbryta inlösen av fondandelar i sådana placeringsfonder för vilka fondbolaget inte kunde fastställa värdet. Samtidigt fick fondbolagen tillstånd att avbryta teckningen av andelar i sådana placeringsfonder där inlösen hade avbrut-

tits. Som mest berördes närmare hundra finländska placeringsfonder, dvs. en tredjedel av alla fonder. För de flesta fonder räckte avbrottet fem bankdagar.

FN:s säkerhetsråd beslutade om ekonomiska sanktioner mot talibanerna i Afghanistan flera gånger under

hösten 2001 efter terrorattackerna mot Förenta staterna. Sanktionerna sattes i verket i EU-länderna genom förordningar utfärdade av Europeiska unionens råd och kommissionen. Genom förordningarna föreskrevs bland annat om spärrande av de afghanska talibanernas tillgångar. Finansinspektionen gav utrikesministeriet handräckning i ärendet. Såväl i Finland som på annat håll i världen gick bankerna och andra tillhandahållare av finansiella tjänster igenom sina kunddatabaser för att kontrollera förekomsten av tillgångar som enligt förordningarna borde frysas. Hittills har sådana tillgångar inte påträffats i Finland.

Frysningen av tillgångar är en del av den internationella utrikes- och säkerhetspolitiken. De tillgångar som omfattas av sanktionerna fryses direkt med stöd av förordningarna, då förordningarna med tillhörande bilagor är direkt tillämpliga i alla medlemsstater. Förordningar om sanktioner kommer sannolikt att utfärdas även 2002.

UTBUDET AV TJÄNSTER PÅ FINANSMARKNADEN

Fondsparandet fortsatte att växa men försäkrings-sparandet ökade inte längre i popularitet

Placeringsfondskapitalet ökade något under 2001 men i en klart långsammare takt än under tidigare år.

Vid slutet av året uppgick fondkapitalet till nästan 15,5 miljarder euro (figur 4), vilket innebar en

ökning på ca 1,2 miljarder euro eller 9 % från året innan. Även om placeringsfonderna fick in 2,8 miljarder euro mer än vad som löstes ut ur fonderna blev kapitaltillväxten anspråkslös till följd av kursfallet för de värdepapper, främst aktier, som fondkapitalet var placerat i. På grund av oron på aktiemarknaderna och i världsekonomin samlade korträntefonderna in mest kapital. Läget förändrades framför allt mot slutet av året då kapital togs ut ur korträntefonderna bland annat av skatteskal.

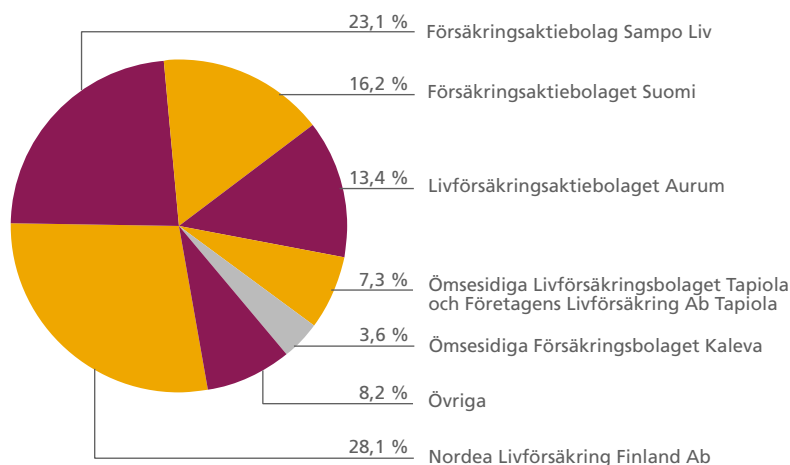
Försäringssparandet var nästan oförändrat jämfört med 2000. Livförsäkringsbolagens ansvarsskuld uppgick 2001 till ca 18,5 miljarder euro och hade därmed ökat med ca 1,1 %. Ökningen var dock klart långsammare än 2000, då den låg på ca 21 %.

Marknadsandelar för fond- och försäringssparandet 2001

De största bankgrupperna hade en stark ställning på fondmarknaden. Mätt med det förvaltade fondkapitalet var de tre största fondbolagen 2001 Nordea Fondbolag Ab, Sampo Fondbolag Ab och OP-Fondbolaget Ab. Dessa bolag förvaltade över 60 % av fondmarknaden (figur 5). Marknadsandelen för Sampo Fondbolag Ab ökade mot slutet av året då de placeringsfonder som förvaltats av Mandatum Fondbolag Ab övertogs av Sampo Fondbolag Ab. Vid årsskiftet uppgick antalet fondbolag i Finland till 24 och de förvaldade sammantaget 300 placeringsfonder.

Inom försäringssparandet behöll bankgruppernas livförsäkringsbolag

Figur 6.
Livförsäkringsbolagens marknadsandelar 2001

Källa: Finska Försäkringsbolagens Centralförbund.

sina marknadsandelar, även om de tre största gruppernas andelar mätt med premieinkomst närmade sig varandra (figur 6). De bankrelaterade livförsäkringsbolagen hade 2001 marknadsandelar på ca 64 %, vilket var 4 procentenheter mer än året innan. Bankrelaterade bolag var Nordea Livförsäkring Finland Ab, Försäkringsaktiebolaget Sampo Liv och Livförsäkringsaktiebolaget Aurum (sammanslutningen av andelsbanker).

STRUKTURELLA OCH OPERATIVA FÖRÄNDRINGAR PÅ FINANSMARKNADEN

Strukturförändringar och branschglidning även 2001

Finans- och försäkringskonglomeratet Sampo, som bildades genom fusionen mellan Leonia Abp och Försäkringsbolaget Sampo Abp, inledde sin verksamhet i slutet av 2000. I början av

2001 utökades koncernen med Mandatum Bank-koncernen. Moderbolaget för gruppen under de första tre månaderna var Försäkringsbolaget Sampo Abp. Under 2001 genomfördes många omstruktureringar av dotterbolagen till det forna försäkringsbolaget Sampo Abp och Leonia Abp. Från och med april 2001 har Sampo Abp som holdingbolag direkt eller indirekt ägt de banker, värdepappersföretag och försäkringsbolag som ingår i koncernen.

Sampokoncernen hade två depositionsbanker tills Mandatum Bank Abp vid omstruktureringen i slutet av 2001 fusionerades med Sampo Bank Abp. Gruppen slutade redan i februari använda namnet Leonia.

Sampogruppen inledde år 2002 som en klart finansiellt inriktad grupp då skadeförsäkringsbolagen såldes till svenska If Holding och Sampo behöll endast Samos livförsäkringsrörelse.

Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp och Conventum Abp slogs i slutet av augusti samman till Pohjolakoncernen med inriktning på försäkrings- och investeringstjänster. Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp lämnade aktieägarna i Conventum Abp den 27 juli 2001 ett erbjudande om utbyte av aktierna i Conventumkoncernens moderbolag mot nya aktier i Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp. Conventum Abp blev den 28 augusti 2001 dotterbolag till Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp. Efter erbjudandet och efterföljande inlösningsanbud steg Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp:s aktieinnehav i Conventum Abp i december till drygt 99 %. Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp meddelade att bolaget avsåg utöva sin rätt enligt aktiebolagslagen att lösa in resten av aktierna i Conventum Abp.

Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp bytte den 18 januari 2002 namn till Pohjola-Gruppen Abp. Bolaget avsåg sig sin koncession att driva försäkringsrörelse och ombildades till ett holdingbolag. Skiljedomstolen beslutade den 22 februari 2002 att Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp enligt aktiebolagslagen har rätt att lösa ut minoritetsägarna i Conventum Abp. Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp ställde säkerhet som godkändes av skiljedomstolen, varefter bolaget blev enda ägare till Conventum Abp.

Omstruktureringen av Nordea-koncernen fortsatte 2001. Syftet var att ändra den juridiska strukturen så att den bättre motsvarar affärsstrukturen. Koncernens rörelsegrenar är Retail Banking, Corporate and Institutional Banking, Asset

Management & Life och General Insurance. Koncernen har aviserat sin avsikt att trappa ned sin skadeförsäkringsrörelse.

Merita Fastigheter Ab fusionerades med Merita Bank Abp i slutet av april. Finansministeriet beviljade NCF Bank Abp i juni koncession att driva bankrörelse (f.d. holdingbolaget Nordea Companies Finland (NCF) Ab). I slutet av september fusionerades Merita Bank Abp med sitt moderbolag NCF Bank Abp, som i början av december döptes om till Nordea Bank Finland Abp. I december blev danska Unibank A/S dotterbolag till Nordea Bank Finland Abp. Koncernens bankrörelse koncentrerades till Nordea Bank Finland Abp och dess tre dotterbanker i de andra nordiska länderna. Moderbolag är det svenskregistrerade holdingbolaget Nordea AB (publ).

HEX förvärvade under våren 2001 över 60 % av aktierna i Tallinnbörsen (TSE). Förvärvet syftade till att stödja HEX tillväxtstrategi och utveckla den estniska kapitalmarknaden. TSE hade 2001 en aktieomsättning på 263 miljarder euro.

HEX handelssystem togs i drift vid TSE den 25 februari 2002. Målet var att förbättra omsättningen av estniska aktier och göra marknaden likvidare samt underlätta handeln med estniska aktier för internationella investerare. TSE-handeln regleras även framdeles av estnisk lagstiftning. Avveckling och förvaring sker i Estlands nationella värdepapperscentral EVK, som är ett helägt dotterbolag till TSE.

HEX och Euronext undertecknade hösten 2001 ett avtal för att under-

lätta korsmedlemskap och tekniskt tillträde till den andra partens kontantmarknad. De tekniska lösningarna i avtalet gör det möjligt för fondkommissionärerna att från sina egna driftställen bedriva aktiehandel vid både HEX och Euronext. Euronext bildades i september 2000 då börserna i Paris, Amsterdam och Bryssel gick samman. I februari 2002 fusionerades den portugisiska börsen med Euronext. Vid slutet av 2001 uppgick antalet börsnoterade bolag vid Euronext till drygt 1 500 med ett börsvärde på nästan 1 700 miljarder euro.

Evli Fondkommission Abp ombildades till Evli Bank Abp. Värdepappersföretagen har till en viss grad varit intresserade av bankkoncession, eftersom en bankkoncession är mer omfattande än ett tillstånd att verka som värdepappersföretag. Bankkoncession medger bland annat inlåning och utlåning. I vissa länder kan det för tillhandahållande av investeringstjänster i praktiken dessutom krävas bankkoncession bland annat för betalningsöverföringar och förvaltning av kundmedel.

Nätbankstjänsterna diversifierades

Nätbankstjänsterna diversifierades och antalet användare ökade. Vid utgången av 2001 hade de finländska bankerna över 2 miljarder nätbankskunder. Bankerna i Finland har gått in för en flerkanalstrategi, vilket innebär att kunderna kan använda banktjänsterna via flera kompletterande distributionskanaler. Sådana distributionskanaler är till exempel bank-

kontor, telefon, automater och Internet. En ny trend inom nätbankstjänsterna är att skraddarsy tjänsterna alltmer efter kundernas personliga preferenser.

I Finland har det hittills inte funnits banker som tillhandahåller tjänster enbart över datanäten. Inte heller andra länders banker har tillhandahållit tjänster i Finland enbart över Internet. Undantaget utgör belgiska EuropeLoan Bank, som i slutet av 2000 började marknadsföra gränsöverskridande bostadslån även i Finland.

Branschglidningen på finansmarknaden mellan banker och andra företag under 2001 exemplifieras av bland annat mobilbetalningsområdet som fick nya aktörer från branscher utanför finanssektorn. Dessa tillhandahöll tjänster främst på försök. Utöver den traditionella bankverksamheten har bankerna också börjat erbjuda sina kunder tjänster för kundidentifikation och certifiering av transaktioner i den elektroniska handeln.

Kvällshandeln kom i gång på börsen

HEX införde kvällshandel i april 2001. Handelstiden förlängdes så att den första handelsperioden slutar kl. 18

och den andra perioden (kvällshandeln) kl. 21. I december meddelade HEX att kvällshandeln från och med april 2002 förkortas med en timme enligt önskemål från marknaden. Kvällshandeln stod i genomsnitt för ca 6 % av den totala omsättningen i euro, och 2/3 av omsättningen genererades under den första timmen.

HEX införde i början av juli ett nytt HEXTech-index över IT-aktier, och handeln med HEXTech-terminer och -optioner inleddes i september.

Handeln med indexandelar kom i gång den 11 februari 2002. Med indexandelar avses indexfundsandelar som handlas på börsen.

Avtal om inrättande av en värdepappersnämnd

På initiativ av Finansinspektionen slöt inspektionen, Bankföreningen i Finland, Fondkommissionärsföreningen, Finlands Fondförening och Aktiespararnas Centralförbund i december 2001 avtal om inrättandet av en värdepappersnämnd. Värdepappersnämnden inledde sin verksamhet våren 2002.

Nämnden ger förslag till lösning av tvister mellan medlemmar i de stiftande föreningarna och icke-yrkesmässiga kunder till dem. Lösningför-

slagen är rekommendationer. Rekommendationerna syftar till finna en lösning på de frågor kunderna lyfter fram och mer allmänt taget att främja en god värdepappershandelssed. Utöver en bedömning av parternas agerande kan lösningsförslaget också innehålla ett ställningstagande om ersättningskyldigheten. De stiftande föreningarna har förbundit sig att medverka till att deras medlemmar följer nämndens rekommendationer. Nämnden ger inga placeringsråd.

Finansinspektionen och Bankföreningen har vardera en medlem i nämnden, Fondkommissionärsföreningen och Fondföreningen en gemensam medlem och Aktiespararnas Centralförbund två medlemmar. Till ordförande kallades en partsoberoende person, professor Mika Hemmo.

Nämnden har en heltidsanställd expert, som är föredragande i nämnden och ger kunderna råd vid tvistelösning. I praktiken tjänstgör experten vid Bankbranschens Kundrådgivning. Nämndebesluten och expertrådgivningen är avgiftsfria.

Tillsynsverksamhet

Lönsamhet, omstruktureringar och risktolerans i fokus

Konjunkturvändningen påverkade lönsamheten i värdepappersföretagens och fondbolagens verksamhet. Då en del tillsynsobjekt redovisade förluster satsade Finansinspektionen mer än året innan på kapitaltillsynen. Branschen präglades av strukturaffärer som åtminstone till en del också bottnade i lönsamhetsaspekter. Till köpobjekten hörde såväl fondbolag som värdepappersföretag. Samtidigt bildades även nya värdepappersföretag och fondbolag.

I tillsynen av värdepappersföretag och fondbolag fördjupades samarbetet med Försäkringsinspektionen. Försäkringsbolagen inhämtade Finansinspektionens tolkningar om förfaranden som de förväntades tillämpa vid marknadsföring av fondbolagens produkter. Ändringen av lagen om försäkringsbolag i maj 2001 gjorde det möjligt för försäkringsbolagen att marknadsföra finansiella produkter.

Också i de största bankerna fortsatte omstruktureringarna. Under omstruktureringsprocessen undersökte Finansinspektionen konsekvenserna av förändringarna för bankernas kapitaltäckning och resultatförmåga på längre sikt. Samtidigt kontrollerades att bankgruppernas ledningssystem, riskhantering och övriga internkontroll motsvarade den nya organisationsstrukturen.

I tillsynen av bankernas utlandsverksamhet kontrollerade Finansinspektionen särskilt att bankerna hade fastställda strategier och regler för de utländska filialerna och att bankernas högsta ledning får tillräckliga kontrollrapporter över filialverksamheten. Också de utländska filialkontorens risker och orsakerna till deras kreditförluster granskades. Inspektionerna fortsätter under 2002.

Bankerna och andra kreditinstitut tenderade att lägga ut sådan verksamhet som därigenom kunde medföra kostnadsbesparingar och effektivare verksamhet. Verksamhet av denna typ var bland annat fastighetsförvaltning, intern revision, data-systemstjänster och redovisningstjänster. I sin tillsyn lade Finansinspektionen vikt vid att bankerna ändå hade möjlighet att själva övervaka kvaliteten på de utlagda tjänsterna.

Vid platsbesök undersökte Finansinspektionen bankernas förmåga att bära risker och framför allt deras beredskap för kreditförluster. Bankernas risker i den informationstekniska sektorn undersöktes genom enkäter och platsbesök. Riskerna befanns ligga på en nivå som inte äventyrar bankernas kapitaltäckning.

Kapitaltäckningsreglerna håller på att ses över (se s. 32). Det nya kapitalkravet för operativa risker har stor betydelse för värdepappersföretagen. På grund av verksamhetens art har värdepappersföretagen mycket

små kredit- och marknadsrisker. Inräkning av den operativa risken i kapitaltäckningsanalysen kan därför komma att mångdubbla deras kapitalkrav. Europeiska kommissionen och Finansinspektionen utredde frågan genom testanalyser. Enligt den information som fanns att tillgå om de nya reglerna konstaterades att inte alla nuvarande värdepappersföretag skulle ha uppfyllt kraven.

Under hösten kartlade Finansinspektionen i vilken omfattning emissionsinstitutet kontrollerade de kvalitativa förutsättningarna för börsintroduktion innan bolagen ansökte om notering. Mellan de olika emissionsinstitutet förekom stora skillnader. Kontrollen före notering (due diligence) varierade i omfattning, och noggrannheten i processen lämnade en del att önska.

Under året ägnade sig Finansinspektionen särskilt åt börsbolagens framtidsbedömningar. Finansinspektionen gav rekommendationer om redovisningen av framtidsbedömningar i ett ställningstagande som trädde i kraft i mars 2002. Finansinspektionen anser att framtidsbedömningarna bör vara välgrundade och att de antaganden de bygger på också bör redovisas. Framtidsbedömningarna skall klart kunna skiljas från annan information, såsom emittentens affärsstrategi, allmänna mål eller branschutsikter.

I takt med den avtagande tillväxten inom placeringsfondsverksamheten fick framför allt nybildade

fondbolag svårigheter med det ekonomiska underlaget för sin verksamhet. Finansinspektionen var tvungen att för flera tillsynsobjekt påtala kravet på kapitaltäckning. Platsbesök gjordes hos fondbolagen för att säkerställa att de hade fungerande centrala verksamhetsprocesser (värdeberäkning, fondandelsregister). I fråga om internkontrollen påtalade Finansinspektionen bland annat behovet av fungerande rutiner, en klar arbets- och ansvarsfördelning och ett täckande ersättningsystem.

Finansinspektionen deltog i den arbetsgrupp som tillsatts för översyn av värdeandelsystemet. Parallellt med arbetet i arbetsgruppen undersökte Finansinspektionen hur förutsättningarna för insiderkontrollen kunde säkerställas i det fall att Finland övergick till ett flerstegssystem där insideraffärerna inte längre gick att utröna ur det centrala värdeandelsregistret. Finansinspektionen började också utreda behovet av ändringar i övervakningen av registerhållningen om ett flerstegssystem införs.

Förhindrande av penningtvätt vid övergången till euro

Också tillsynsobjektens beredskap att förhindra penningtvätt i samband med övergången till eurosedlar och euromynt övervakades. Målet var att säkerställa att bestämmelserna om förhindrande av penningtvätt följdes noga och på ett enhetligt sätt. Särskild vikt fästes vid personalutbildning och interna instruktioner.

Enligt preliminära uppgifter följdes bestämmelserna väl under övergången till euro.

Antalet utredningsyrkanden minskade

Antalet skriftliga utredningsyrkanden till Finansinspektionen minskade från året innan med 30 och uppgick totalt till 168. Av dessa gällde 136 (150 år 2000) kreditinstitut och 32 (48) värdepappersmarknaden. Telefonfrågorna om kreditinstitutens agerande riktades allt oftare till Bankbranschens Kundrådgivning, vilket minskade antalet påringningar till Finansinspektionen.

Klagomålen om värdepappersmarknaden gällde främst förfaranden vid värdepappersförmedling och kapitalförvaltning, medan flera fall föregående år hade gällt tilldelningen av aktier vid emissioner. Skälet var sannolikt att det på grund av marknadsläget inte förekom några introduktionsemissioner under 2001 och bara två aktieemissioner riktade till allmänheten.

Klagomålen om bankerna gällde i huvudsak kreditgivning, säkerheter och inkasso. Bankbranschens Kundrådgivning kontaktades 1 701 gånger; oftast gällde frågorna lån, kontonvändning och betalningar.

Till företagen under tillsyn skickade Finansinspektionen i augusti ett brev om betalningar i felaktig myntenhet (mark eller euro) under övergången till euro. I brevet framförde Finansinspektion som sin ståndpunkt att en betalning i felaktig myntenhet i motsats till tidigare praxis kan rättas till efter att betalarens konto debiterats, oavsett

om felet har varit bankens eller kundens.

Vid Bankbranschens Kundrådgivning inrättades i mars 2002 en värdepappersnämnd för att lösa tvister mellan tillhandahållare av investerings- och placeringsfondstjänster och deras kunder. Nämndbesluten och expertrådgivningen är avgiftsfria för kunderna (se s. 15).

BEVAKNING AV TILLSYNSOBJEKTENS FINANSIELLA STÄLLNING

Fortsatt god lönsamhet i de finländska bankerna

Bankerna hade fortsatt god lönsamhet 2001, även om den finska ekonomin likt många andra ekonomier hamnade i en klar svacka med långsammare tillväxt. Åtminstone delvis till följd av konjunkturnedgången ökade kreditförlusterna däremot från att ha varit exceptionellt låga året innan. I procent av utlåningen var kreditförlusterna dock fortfarande låga.

Bankernas finansnetton fortsatte att växa trots att de korta marknadsräntorna var låga särskilt under senare hälften av 2001. De låga räntorna kompensades av ökad utlåning. Från året innan ökade kreditgivningen i euro med nästan 7 %. Låga räntor och konsumentförtroendet bidrog till att hushållens efterfrågan på krediter höll i sig⁴.

Övriga intäkter minskade något från föregående år. Framför allt intäkterna från värdepappersförmed-

⁴ Källa: Finlands Banks statistiska översikt Finansmarknaden.

Tabell 1.
Huvudposterna i bankernas resultaträkning 2001, miljoner euro

	Nordea Bank Finland-koncernen ¹⁾	Samman-slutningen av andels-banker	Sampo ²⁾ (kreditinstituts- och värdepappers-rörelsen)	Övriga banker ³⁾
FINANSNETTO	2 615	875	469	338
Intäkter från investeringar i form av eget kapital	39	95	27	17
Provisionsintäkter	1 226	287	220	122
Provisionskostnader	-199	-42	-41	16
Nettoresultat av värdepappershandel och valutaverksamhet	314	-46	43	-5
Övriga rörelseintäkter	1 324	146	36	25
Administrationskostnader	-2 088	-501	-367	-246
Avskrivningar och nedskrivningar	-221	-164	-35	-25
Övriga rörelsekostnader	-285	-132	-44	-52
Kredit- och garantiförluster	-208	-12	-16	-3
Andel av vinst/förlust i företag som konsoliderats enligt kapitalandelsmetoden	58	-2	4	1
Rörelsevinst/-förlust	2 573	504	296	155
Intäkter/kostnader (inkl. avskrivningar)	2,0	1,6	1,6	1,6
Balansomslutning	215 852	30 031	20 893	11 467
Kapitalbas	12 591	2 951	1 775	1 024
Primärt kapital	8 398	2 531	2 170	921
Riskvägda poster	135 941	19 514	13 952	4 667
Kapitaltäckning	9,3 %	15,1 %	12,7 %	21,9 %
Primärkapitalgrad	6,2 %	13,0 %	15,6 %	19,7 %

1) Inkl. utländska dotterkoncerner (Nordea Bank Danmark A/S, Nordea Bank Norge ASA och Nordea Bank Sverige AB).

2) Omfattar Sampo Bank-koncernen, Mandatum Bank-koncernen, UAB Sampo bankas, AS Sampo Pank, Mandatums kapitalförvaltning, Sampo Fondbolag och Sampo PTE S.A.

3) Omfattar Aktia Bank-koncernen, Evli Bank-koncernen, Ålandsbankenkoncernen samt moderbolagsuppgifterna för Gyllenberg, lokalandelsbankerna och sparbänkerna.

Källa: Finansinspektionen.

Tabell 2.
Bankkoncernernas kapitaltäckning 2000 och 2001, miljoner euro

	2001	2000
Kapitalbas	18 340	13 780
varav primärt kapital	14 020	9 589
Riskvägda poster	174 075	133 887
Kapitaltäckning	10,5 %	10,3 %
Primärkapitalgrad	8,1 %	7,2 %

Siffrorna omfattar Aktia Bank-koncernen, Evli Bank-koncernen, Nordea Bank Finland-koncernen, sammanslutningen av andelsbanker, Sampo kreditinstituts- och värdepappersrörelse, Ålandsbankenkoncernen samt moderbolagsuppgifterna för Gyllenberg, lokalandelsbankerna och sparbänkerna.

Källa: Finansinspektionen.

ling och kapitalförvaltning sjönk från sin högsta nivå 2000. Intäkterna från utlåning och betalningsförmedling ökade däremot på grund av växande volymer. Intäkterna från värdepap-

pershandel och valutaverksamhet föll drastiskt från föregående års nivåer. Jämförelsen försvåras dock av den stora volym intäkter av engångskaraktär som redovisades 2000 (tabell 1).

Bankernas administrations- och rörelsekostnader fortsatte att öka, men tillväxttakten avtog något jämfört med utvecklingen året innan. Mest ökade personal-, data- och marknadsföringskostnaderna. Antalet anställda gick upp, och 2001 öppnades fler nya kontor än 2000.

Bankernas kapitaltäckning stärktes något

Kapitaltäckningen i banksektorn stärktes något från året innan och låg på 10,5 % vid slutet av 2001. Bankernas goda lönsamhet gav bankerna ökat kapital och kapitaltäckningen förbättrades när kapitalbasen ökade snabbare än riskvägda tillgångar och åtaganden. Mest förstärktes primärkapitalgraden; vid slutet av året låg den på 8,1 %, mot 7,2 % året innan (tabell 2).

Kreditförlusterna ökade måttligt

De finländska bankkoncernernas exponeringar (utlåning + garantier) ökade 2001 med ca 4 miljarder euro och uppgick vid årets slut till 87 miljarder euro. Utlåningstillväxten var klart långsammare än åren innan. Utlåningsstocken växte 2001 med ca 5 %, mot 8 % föregående år. 1999 var ökningen 11 %.

Oreglerade fordringar minskade med ca 3,7 % eller 577 miljoner euro och utgjorde ca 0,7 % av exponeringarna, mot 0,8 % året innan (figur 7). Orsaken till den minskade oreglerade stocken var främst den lägre räntenivån, som minskade lånekostnaderna.

I fråga om utländska lån och utlåningen till hushåll ökade den

oreglerade stocken. De oreglerade företagskrediterna minskade däremot.

Kreditförlusterna ökade med ca 14 % och uppgick vid slutet av 2001 till 68 miljoner euro. Historiskt sett var kreditförlusterna dock fortfarande mycket låga, dvs. de utgjorde ca 0,1 % av bankkoncernernas totala exponeringar. Ökningen var störst i slutet av året, då de allmänna konjunkturerna försvagades. Mest ökade kreditförlusterna på utlåningen till industrin och utlandet.

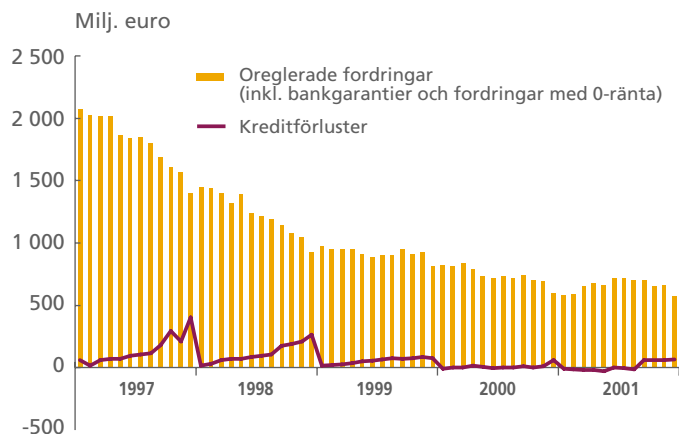
Bankerna i Finland undvek riskländer

De finländska bankernas utländska fordringar ökade från året innan med 49,5 % och uppgick totalt till 65,4 miljarder euro⁵ (figur 8). Av de utländska fordringarna gällde 55 % nordiska länder och 35 % andra utvecklade länder. Fordringarna på de nordiska länderna ökade under 2001 med 20 miljarder euro och fordringarna på övriga länder med bara 6 %.

Fordringarna på riskländer fortsatte trendmässigt att minska relativt sett även 2001: de finländska bankernas fordringar på dessa länder minskade till 2,5 % av totala fordringar. De alltmer stabiliserade politiska och ekonomiska förhållandena i Baltikum och Ryssland och några positiva prognoser förbättrade kreditvärdigheten för dessa länder och gjorde därmed också de finländska bankerna mer intresserade att låna till närområdena.

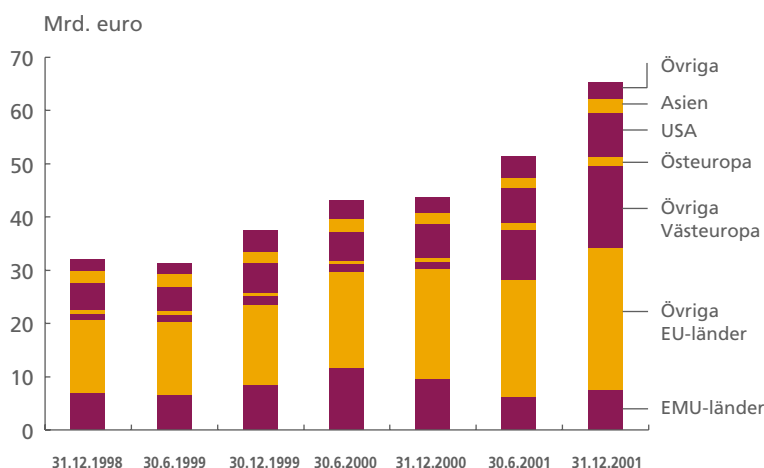
⁵ Omstruktureringarna i de finländska bankerna försvårar jämförelsen av utlandsfordringar under olika perioder. Av siffrorna är svårt att utläsa vilken del av förändringarna som beror på koncerninterna omstruktureringar.

Figur 7.
Depositionsbankernas oreglerade fordringar och kreditförluster 1997–2001

Källa: Finansinspektionen.

Figur 8.
De finländska bankkoncernernas fordringar på utlandet enligt region 1998–2001

Källa: Finansinspektionen.

Tabell 3.

Det nominella värdet av underliggande tillgångar för finländska bankers derivatkontrakt 2000 och 2001, miljoner euro

	31.12.2001	31.12.2000	Förändring	Förändring, %
Valutaderivat				
Valutaterminer	54 436	46 275	8 161	18 %
Ränte- och valutaswappar	5 754	4 735	1 019	22 %
Valutaoptioner	3 986	7 089	-3 103	-44 %
Räntederivat				
Ränteterminer och -futures	7 478	10 941	-3 463	-32 %
Ränteswapper	66 735	76 147	-9 412	-12 %
Ränteoptioner	10 247	2 587	7 660	296 %

Källa: Finansinspektionen.

Tabell 4.

Ränterisken i banksektorn 2000 och 2001, miljoner euro

	31.12.2001	31.12.2000
INKOMSTRISK	259,6	129,5
Poster i euro	291,7	139,5
Poster i andra valutor	-32,1	-9,6
antagande: avistainlåning = 10,5 mån.		
FINANSNETTO	2 577,9	2 475,1
Inkomstrisken i procent av finansnettot	10,1 %	5,2 %
INVESTERINGSRISK	-104,4	-1,3
Poster i euro	-105,1	-11,7
Poster i andra valutor	0,7	10,4

Vid en ränteuppgång på 1 procentenhet innebär ett negativt riskvärde en förlust och ett positivt riskvärde en vinst.

Källa: Finansinspektionen.

Argentinas beslut att inte längre ha peson knuten till dollarn utan låta valutan flyta fritt ledde inte till några större förluster för de finländska bankerna. Fordringarna på Argentina var i likhet med tidigare år mycket små.

Derivat och andra åtaganden utanför balansräkningen

I valutakursriskhanteringen ökade de utestående valutaterminerna⁶ 2001, medan valutaoptionerna minskade. Av valutaterminskontrakten slöts fortfarande ca 80 % med utländska motparter. Ökningen i utestående

ränte- och valutaswappar förklaras i huvudsak av branschstruktureringar. De utestående ränteterminerna uppgick vid slutet av 2001 till 2,5 miljarder euro, mot ca 17 miljarder euro vid slutet av 1999. Användningen av ränteoptioner för hantering av ränterisken ökade kraftigt.

Kreditmotvärdet av de finländska depositionsbankernas innehav av icke standardiserade derivatkontrakt minskade med cirka en miljard euro till 2,3 miljarder euro. Kreditmotvärdet har hämtats ur bankernas kapitaltäckningsredovisning, och det bildas av återanskaffningsvärdet

och den beräknade framtida kreditrisken.

Garantier och garantiförbindelser beviljade av depositionsbankerna i Finland ökade med drygt 4 miljarder euro till ca 16 miljarder euro. Bankernas bindande kreditlöften hade stigit till 13,2 miljarder euro vid utgången av juni 2001 från 10,7 miljarder euro vid början av året. Vid slutet av 2001 låg de åter på 11,1 miljarder euro.

De finländska affärsbankernas ränterisk-exponering minskade

Banksektorns inkomstrisk, dvs. den potentiella minskningen i räntenettot under de följande 12 månaderna efter att räntenivån har sjunkit med en procentenhet, uppgick vid slutet av 2001 till ca 260 miljoner euro (se bilaga s. 51). Sektorns sammanlagda inkomstrisk låg således på 2000 års nivå. I procent av finansnettot sjönk inkomstrisken till 10,1 % från 10,4 % vid föregående årsskifte (tabell 4).

Investeringsrisken i fordringsbevis upptagna som rörliga aktiva och därmed relaterade räntederivat ökade under året till 59,2 miljoner euro. Med investeringsrisk avses förändringen i nuvärdet av fordringsbevis och derivat upptagna som rörliga aktiva vid en ränteförändring på en procentenhet. Rörliga aktiva, dvs. handelsportföljen och övriga fordringsbevis avsedda för handel inklusive relaterade derivat, var blottställda för en ränteuppgång – med stigande räntor sjunker nämligen värdet på handelsportföljen.

⁶ I valutaterminerna ingår också terminledet från valutaswapparna.

Inkomstriskutvecklingen kan tillskrivas omstruktureringarna i banksektorn och en stadigt växande utlåning och inlåning. Att skattefriheten för räntorna på bankkonton slopades i juni 2000 påverkade inte nämnvärt avistainlåningen, utan den rentav ökade under 2001 på grund av osäkra alternativa investeringsformer. Huvudparten av ränterisken hänför sig fortfarande till poster i euro.

Små valutapositioner över natten

Valutakursrisken hanteras i de finländska bankerna som en del av marknadsriskerna i handelslagret, liksom också ränte-, aktie- och andra prISRISKER. Marknadsriskerna är relativt låga jämfört med risken i den huvudsakliga bankverksamheten, dvs. kreditrisken. De finländska bankernas positioner över natten var små i proportion till kapitalbasen. Finansinspektionens riktgivande limiter för valutariskpositioner gäller enbart positioner över natten och begränsar inte bankernas valutaverksamhet eller intradagspositioner. Valutaverksamheten regleras i bankerna genom interna limitsystem som utgör en del av deras system för hantering av marknadsriskerna. Finansinspektionen utför regelbundna inspektioner av dessa system.

Den direkta aktierisken i bankgrupperna minskade något

Marknadsvärdet av aktieinnehavet i bankkoncernerna och deras pensionskassor⁷ uppgick vid slutet av 2001 till ca 1,6 miljarder euro. Från slutet av

2000 sjönk marknadsvärdet med ca 15 % eller 0,3 miljarder euro. De bankägda livförsäkringsbolagens aktieinnehav var i stort sett oförändrat. I marknadsvärdet av aktierna ingår alla börsnoterade aktier, aktiefondsplaceringar och aktiederivat oavsett i vilken balanspost de redovisats. Aktierna är i huvudsak noterade på Helsingforsbörsen.

Depositionsbankernas likviditet förbättrades

Inlåningen från allmänheten ökade under 2001 något mer än det långsiktiga genomsnittet. Kontosparandet ansågs i det osäkra marknadsläget vara säkrare än aktie- och fondsparandet. Vid slutet av 2001 täckte inlåningen 93 % av de finländska depositionsbankernas kreditgivning. Av balansomslutningen totalt vid samma tid utgjorde inlåningen 43 %. Som finansieringskälla för depositionsbankerna stod skuldebrev emitterade till allmänheten (masskuldebrev och bankcertifikat) för en oförändrad andel. Interbanklånen ökade däremot, men ökningen berodde uteslutande på Nordea Bank Finland Abp:s roll som upplånare i euro för Nordeagruppens övriga banker.

Finansinspektionen följer likviditetsläget månatligen bland annat med hjälp av finansunderskottsmått⁸. Depositionsbankernas likviditet förbättrades under 2001. Depositionsbankernas kortfristiga finansiella underskott⁹ låg 2001 mellan 3 och 9 miljarder euro. I procent av balansomslutningen var underskottet 2–7 %. Finansiella underskott har av förklarliga skäl

affärsbanker som finansierar sin verksamhet via penning- och kapitalmarknaderna.

En fjärdedel av depositionsbankernas skulder förfaller till betalning inom en månad, närmare hälften inom ett halvt år och hälften inom ett år, under antagande om oförändrad avistainlåning. Två tredjedelar av skulderna är i euro.

Värdepappersföretagens finansiella ställning försvagades

Finansinspektionen fäste sig vid att värdepappersföretagen finansiella ställning försvagades. I takt med minskade intäkter tvingades företagen skära ned sina kostnader. Vid en lönsamhetsjämförelse är det dock skäl att konstatera att 2000 var ett exceptionellt gott år för värdepappersföretagen. I fråga om kapitaltäckningen har de inte haft några nämnvärda problem.

Under 2001 sjönk aktiekurserna, aktieomsättningen i euro minskade med ca 10 % och konkurrensen om marknadsandelarna hårdnade när utländska fjärrmedlemmar utvidgade sin fondkommissionsverksamhet vid Helsingforsbörsen. Också emissionerna var färre än året innan. Utvecklingen för courtage, kapitalförvaltnings-

⁷ De finländska depositionsbankerna, deras livförsäkringsbolag, pensionskassor och pensionsstiftelser samt finländska dotterföretag och holdingsammanslutningar som hör till koncernen.

⁸ Finansunderskottet erhålls genom att skulderna avräknas från tillgångarna. I tillgångarna och skulderna inräknas även posterna utanför balansräkningen.

⁹ Med kortfristighet avses här en månad. Det finansiella underskottet beräknas med antagande om oförändrad inlåning och utlåning (s.k. going concern-antagande).

provisioner och arvoden för emissionsverksamheten var därför klart sämre än 2000.

Vid slutet av 2001 var antalet auktoriserade värdepappersföretag i Finland 51 och deras sammanräknade provisionsintäkter uppgick till ca 265 miljoner euro, mot 370 miljoner euro 2000. Rörelsevinsten minskade från ca 148 miljoner euro till 78 miljoner euro. De sammanräknade siffrorna är på grund av branschförändringar inte direkt jämförbara med uppgifterna för tidigare år.

OBSERVERAT VID INSPEKTIONERNA

Bankernas bokslut upprättade enligt Finansinspektionens föreskrifter

Bankernas bokslutsinformation kontrollerades och avstämades mot bankernas offentliggjorda bokslut. Särskilt undersöktes hur Finansinspektionens föreskrifter, anvisningar och ställningstaganden hade beaktats vid upprättandet av boksluten.

Generellt sett hade boksluten upprättats enligt Finansinspektionens föreskrifter och bokslutsinformationen om riskerna i bankverksamheten hade ökat. Vid sina platsbesök uppmanade Finansinspektionen bankerna att vidareutveckla sina system så att bokslutsinformationen kunde förbättras ytterligare.

Däremot hade alla banker inte redovisat fastigheterna till verkligt värde såsom förutsatts i Finansinspektionens ställningstagande. En

redovisning av fastigheterna till verkligt värde är viktig för att ge en rättvisande bild av bankernas finansiella ställning, och Finansinspektionen följer därför upp bankernas åtgärder för att rätta till de konstaterade problemen.

Vid granskningen av delårsrapporterna noterades att vissa lokalbankers bokslutsinformation innehöll knapphändigt med uppgifter om riskhanteringen.

Planerna för avveckling av fastighetsexponeringar följdes upp i de enskilda bankerna. Resultaten varierade. I några banker hade fastigheterna inte värderats enligt anvisningar och lågavkastande fastigheter hade inte nedskrivits tillräckligt fort, samtidigt som andra banker hade avvecklat fastighetsexponeringar i en snabbare takt än planerat.

Bankerna uppmanades förbereda sig för kommande kreditförluster

Riskhanteringen, riskexponeringen och framför allt risken för kreditförluster granskades i många banker och andra kreditinstitut. Resultatutvecklingen för dessa tillsynsobjekt har under flera år varit mycket god, vilket också ökat deras kapitalstyrka.

Inspektionerna gav vid handen att risken för kreditförluster i relation till de inspekterade bankernas och andra kreditinstitutens riskhanteringsförmåga ännu låg på en nivå som inte bedömdes hota kapitaltäckningen. Däremot observerades tidvis en ökning i oreglerade fordringar. Detta kunde dock snarare ses som en återgång till det normala än som ett

tecken på växande problem. Under de senaste åren har bankernas oreglerade fordringar historiskt sett varit små. Tillsynsobjekten uppmanades ändå förbereda sig för att recessionen, konkurrensläget eller andra faktorer kunde försämra den långvariga gynnsamma utvecklingen. Vid flera inspektioner upptäcktes också brister i bankernas interna instruktioner och riskkontroll. Bankerna uppmanades rätta till bristerna.

Som ett tema för kreditriskinspektionerna var bankernas exponeringar mot IT-företagen. Vid slutet av 2000 uppgick de största bankernas totala exponeringar (krediter, poster utanför balansräkningen och direktinvesteringar) mot IT-sektorn till 4,77 miljarder euro (28,4 miljarder mark). På utlåningen till IT-företag väntade sig bankerna inga större kreditförluster. Finansinspektionen fortsätter att följa branschrisken i IT-sektorn genom bankernas riskrapporter.

I de tre största bankerna undersöktes policy och regler för utlåningen till den närmaste kretsen. Till den närmaste kretsen räknas i allmänhet bland annat dotter- och intressebolagen, bankens största ägare och den högsta ledningen med familjemedlemmar. I en del banker hade frågan uppmärksamats, medan begreppet i andra banker inte hade definierats separat. Bankerna bedömde själva att kreditgivningen till den närmaste kretsen inte utgjorde något större problem. Finansinspektionen tar framöver ställning till behovet av närmare

reglering och regelbunden rapportering av denna kreditgivning.

Repoavtal och värdepapperslån första gången föremål för granskning

En marknadsutredning och granskning av repoavtal och värdepapperslån utfördes för första gången hos tre stora tillsynsobjekt. I den marknadsutredning som utfördes i samband med granskningen undersöktes bland annat marknadsomfattning, arbetssätt och produktvariation. Själva granskningen gällde kreditriskerna, marknadsriskerna och de operativa riskerna.

Genom repoavtal och värdepapperslån lånas pengar på marknaden mot säkerhet i värdepapper – i motsats till normal penningmarknadsupplåning utan säkerhet. En tillförlitlig verksamhet kräver därför uppföljning av säkerhetsvärden och säkerhetsunderskott. Bristerna var inte oroande med hänsyn till verksamhetens omfattning. Säkerhetsanalysen och -hanteringen måste dock vidareutvecklas om verksamheten utvidgas.

Brister i kapitalförvaltningen

Inspektionerna av tillhandahållarna av investeringstjänster 2001 fokuserades på kapitalförvaltningen. Inspektionerna föregicks av en enkätundersökning om kapitalförvaltarens arbetssätt. Enkätresultaten pekade på brister bland annat i avtal, kundrapportering, internkontroll och handläggningen av kundernas

reklamationer. Kapitalförvaltarena uppmanades vidta åtgärder för att rätta till bristerna.

Inspektionerna av enskilda kapitalförvaltare inleddes i slutet av våren och de fortsätter in på 2002. Vid inspektionerna upptäcktes brister bland annat i informationssystemen, handelsfördelningen, beräkningen av intäktsbaserade provisioner, rapporteringen till kunderna och kontrollen av placeringsbegränsningar.

Hos sex kapitalförvaltare granskades indelningen av kapitalförvaltningskunder i yrkesmässiga och icke-yrkesmässiga investerare; klassifikationen hade införts redan 2000.

De nya börsbolagen uppfyllde sin informations-skyldighet rätt väl

Vid inspektionen av den regelbundna informationsskyldigheten i nya börsbolag kontrollerades informationen från 33 börsbolag som hade borsintroducerats 1999 och 2000. Målet var att undersöka den allmänna standarden på informationen och kontrollera hur bolagen uppfyllde sin regelbundna informationsskyldighet. Ingen ställning togs till redovisningsmässiga lösningar.

Inspektionen visade att de nya börsbolagen uppfyllde sin regelbundna informationsskyldighet rätt väl. Betydande försummelse eller brister observerades endast hos ett fåtal bolag.

Bolagens delårsrapporter, bokslutskommunikéer och bokslut innehöll i regel de föreskrivna sifferuppgifterna. Den verbala redo-

görelsen däremot var ibland bristfällig eller alltför allmänt hållen. Bristerna gällde oftast informationskravet enligt bokföringsnämndens allmänna anvisning. Som en stor försummelse höll Finansinspektionen det att den officiella ekonomiska informationen hade ersatts med proformainformation och att revisionsberättelsen inte hade offentliggjorts i samband med boksluten.

Bankerna bör ytterligare förbättra riskhanteringen av sin nätbanksverksamhet

Finansinspektionen ser det som viktigt att tillsynsobjekten har tillräckligt hög standard på sin riskhantering av nätbankstjänster och -system och den övriga internkontrollen alltefter verksamhetens art och omfattning. När nya tjänster införs eller befintliga tjänster förändras bör riskerna i tjänsterna kartläggas, analyseras och begränsas. Finansinspektionen rekommenderar att tillsynsobjekten i god tid på förhand redogör för nya nättjänster och alla större förändringar i sådana tjänster.

Finansinspektionen fortsatte 2001 att granska bankernas nätbanksverksamhet. Målet var att undersöka riskhanteringen, organisationen, de strategiska riktlinjerna och framför allt säkerheten, de tekniska lösningarna och de juridiska aspekterna av nätbankstjänsterna. Vidare tog Finansinspektionen ställning till olika frågor såsom tillförlitlig kundidentifikation, förhindrande av penningtvätt, portaler och utlagd verksamhet. Inspektionerna begränsades till banktjänster för privatpersoner via Internet.

Finansinspektionen observerade inga större brister i den nätbanksverksamhet som granskades. Bankerna bör dock utveckla sina riskanalyser av denna verksamhet. Bankerna bör vidare förbättra sina rutiner och instruktioner för vissa delområden av nätbanksverksamheten.

De nordiska banktillsynsmyndigheterna utförde i november–december sin första samnordiska inspektion av nätbankerna. Myndigheterna granskade nätbankstjänsterna i en nordisk bankkoncerns dotterbanker i sina respektive länder.

Platsbesök avseende utlagd dataverksamhet

Finansinspektionen började hösten 2001 göra platsbesök för att inspektera utlagd dataverksamhet, och ytterligare platsbesök görs våren 2002. Målet var att få en överblick över utläggningspolicyer och omfattningen av den verksamhet som lagts ut. Framför allt granskades kontrollen, riskanalysen, riskhanteringen och kontinuiteten i den utlagda dataverksamheten.

På basis av platsbesöken uppmanade Finansinspektionen bankerna att dokumentera sina utläggningsprocesser och till vissa delar precisera och sammanställa utläggningsreglerna i en regelsamling.

Bankerna skall kartlägga sina risker i EBA-clearingen

Finansinspektionen granskade EBA-clearingen¹⁰ i fyra finländska banker. I EBA:s clearingsystem, som drivs inom EU, nettas de betalningar i euro som bankerna sänder via systemet.

Medlemsbankerna har ömsesidiga limiter inom vilka betalningarna kan förmedlas. Säkerheter ställs givetvis för dessa limiter.

Syftet med inspektionerna var att få en uppfattning om EBA-clearingens betydelse för bankernas hantering av eurobetalningar samt deras likviditet och risker. Särskild vikt fästes vid ansvars- och arbetsfördelningen mellan olika enheter i EBA-clearingen, clearing- och kontrollprocesserna, riskanalysen och beredskapen för störningar.

Som ett resultat av inspektionerna uppmanade Finansinspektionen bankerna att som ett led i sin riskhantering kartlägga riskerna i EBA-clearingen och lägga upp de kontinuitetsplaner som ännu saknades.

Bristande kartläggning av riskerna med övergången till euro och inväxlingen av mark

Finansinspektionen granskade under början av 2001 bankernas och Automatias förberedelser inför övergången till euro genom platsbesök hos de viktigaste tillsynsobjekten. Efter platsbesöken följdes euroberedskapen upp genom kvartalsrapporter och infordrade tilläggsupplysningar.

Övergången till euro gick i stort enligt planerna. Enligt lägesrapporterna hade några banker smärre förseningar och var tvungna att lägga om sina tidtabeller. Några kritiska fördröjningar som kunde ha äventyrat övergången till euro för någon viktig banktjänst förekom inte. Övergången

till euro vid årsskiftet förlöpte utan nämnvärda störningar.

Vid inspektionerna konstaterades att bankerna inte hade kartlagt de risker som var förenade med övergången till euro och inväxlingen av mark. Finansinspektionen avkrävde bankerna en kartläggning av risk-exponeringarna och detaljerade planer över åtgärderna vid årsskiftet, kontinuiteten vid eventuella störningar och reservsystemen.

Enligt Finlands Bank¹¹ gick införandet av eurosedlar och euromynt i januari–februari 2002 utmärkt såväl i Finland som i hela det övriga euroområdet. Vid slutet av januari 2002 hade Finland i praktiken helt och hållet övergått till euro. Av kontantbetalningarna utgjorde eurobetalningarna redan över 95 % och nästan alla varuautomater fungerade med euro.

Däremot har mynt- och dagskassuppräknigen i bankerna gått trögt. Enligt Finansinspektionens undersökning översteg den inlämnade myntvolymen bankernas förhandskalkyler och därmed också den kapacitet som bankerna och uppräkningscentralerna hade reserverat för denna verksamhet. Dröjsmål förekom främst i stora tätorter och i banker som har lagt ut denna verksamhet på uppräkningscentraler. Företagens dagskassor klarade bankerna av inom en rimlig tid, 1–5 bankdagar, men privatpersonernas sparbössor tog det ofta avsevärt längre tid att räkna.

¹⁰ EBA = Euro Banking Association.

¹¹ Finlands Banks pressmeddelande nr 10/1.3.2002.

Begäran om sex polisutredningar

Finansinspektionen undersökte under året 39 misstänkta fall av värdepappersmarknadsmissbruk. Till polisen brottsanmäldes sju, varav fem gällde missbruk av insiderinformation och två försummelse av informations-skyldigheten (figur 9). Vidare gav Finansinspektionen tre erinringar, varav en var riktad till en emittent och gällde ett informationsärende och två var riktade till en fondkommissionär och gällde handelsseden.

TILLSYNSSAMARBETE

I fråga om tillsynen av Sampogruppen hade Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen ett nära samarbete under hela året. Samarbetet syftar till att säkerställa att tillsynen av finans-konglomeratet blir heltäckande och att alla luckor i tillsynen täpps till. Genom tillsynssamarbetet är det också möjligt att säkerställa en samordnad bedömning av konglomeratets och de ingående bolagens riskhantering och riskhanteringssystem.

En tillsynsgrupp med representanter för Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen sammanträdde regelbundet. Gruppen har till uppgift att planera och samordna tillsynen över konglomeratet samt se till att tillräckliga tillsynsåtgärder vidtas och att de inriktas på rätta saker. Den följer också noga konglomeratets verksamhet.

Gemensamma inspektioner utfördes 2001 hos både holding-bolaget och dotterbolagen i Sampo-

gruppen. Praktiskt samarbete förekom också i de båda inspektionernas direktioner. Direktionerna är i det närmaste identiska, vilket för sin del bidrar till ett smidigt tillsynssamarbete. Den nya lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat förutsätter en samordning av regler och föreskrifter, och beredningen av dessa inleddes i slutet av året.

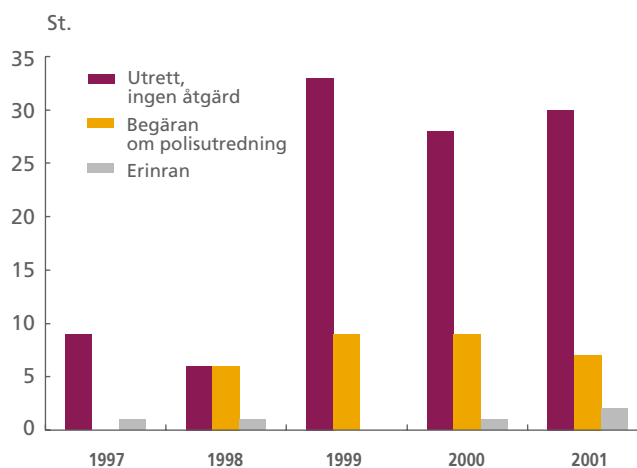
Tillsynssamarbetet mellan Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen bygger på två avsiktsförklaringar, den ena om de allmänna principerna för samarbetet och den andra om tillsynen av Sampogruppen. I avsiktsförklaringarna har parterna bland annat enats om målen för tillsynssamarbetet, informationsutbytet, omfattningen av samarbetet, det praktiska tillsynssamarbetet och arbetsrutinerna.

Det praktiska samarbetet mellan Finansinspektionen och Finlands Bank i övervakningen av betalnings- och avvecklingssystemen fortsatte i den gemensamma tillsynsgruppen. IMF utvärderade Finlands finansiella sektor och som ett led i denna utvärdering undersökte Finansinspektionen och Finlands Bank tillsammans efterlevnaden av de internationella standarderna för betalningssystemen.

Finansinspektionen och de övriga nordiska tillsynsmyndigheterna fortsatte sitt redan etablerade tillsynssamarbete i tillsynen av det nordiska finanskonglomeratet Nordea. Målet med tillsynssamarbetet är en effektiv tillsyn av koncernen.

I tillsynsgruppen för Nordea deltar representanter från alla nordiska länder. Gruppen samman-

Figur 9.
Misstänkta fall av värdepappersmissbruk som undersökts av Finansinspektionen 1997–2001

Källa: Finansinspektionen.

trädde åtta gånger. Gruppen har bland annat hand om samordningen av gemensamma inspektionsplaner och samlade riskbedömningar av hela koncernen. Vid tillsynsgruppens möten behandlades bland annat konglomeratets aktuella frågor och omstruktureringar och de nya utmaningarna för tillsynen. Under tillsynsgruppen sorterar också flera arbetsgrupper.

Under året gjordes flera gemensamma inspektioner av Nordeagrupper. Vidare gjordes en gemensam lägesbedömning av konglomeratet som lades fram för tillsynsmyndigheternas ledning i augusti.

Om tillsynen av Nordeagrupper har undertecknats två avsiktsförklaringar: den ena om de allmänna principerna för samarbetet och den andra om tillsynen av Nordeagrupper. Den senare avsiktsförklaringen skall uppdateras 2002 att motsvara de krav som de senaste omstruktureringarna ställer på tillsynen.

De nordiska finansmarknadsövervakarnas ADB-revisorer gjorde 2001 sin första gemensamma inspektion av Internetbanksverksamheten. Inspektionen utfördes enligt den nya inspektionsmodell som gemensamt hade antagits i maj och som är avsedd för inspektion av banktjänster via Internet.

Det årliga mötet med cheferna för de nordiska finans- och försäkringsinspektionerna hölls i Reykjavik i Island. På mötet behandlades bland annat revideringen av kapitaltäckningsreglerna för banker och värdepappersföretag och praktiska frågor i det nordiska tillsynssamarbetet avseende tillsynen av bland annat börser, banker och finanskonglomerat.

En avsiktsförklaring om de allmänna principerna för informationsutbytet mellan övervakarna av betalningssystemen i EU trädde i kraft vid början av 2001. Avsiktsförklaringen syftar primärt till att främja sam-

arbetet mellan EU-ländernas centralbanker och tillsynsmyndigheter vad gäller systemen för stora betalningar. Målet för samarbetet är att säkerställa stabiliteten i dessa system. Samarbete och informationsutbyte mellan undertecknarna bedrivs och utvecklas framför allt i fråga om ansökan om deltagande i befintliga system eller vid införandet av helt nya system. Avsiktsförklaringen tillämpas också på den löpande verksamheten i systemen och på krishantering.

Under året utarbetades ett samarbetsavtal med Estlands värdepapperstillsynsmyndighet om tillsynen av värdepappersmarknaden. Avtalet undertecknades i början av 2002 och följer i huvudsak avtalet från 1999 mellan CESR-medlemmarna.

Reglering

LAGÄNDRINGAR OCH LAGSTIFTNINGSPROJEKT I FINLAND

Lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat antogs

Riksdagen antog i december 2001 regeringens proposition med förslag till lag om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med dem. Lagen syftar till att klargöra arbetsfördelningen mellan myndigheterna och säkerställa att alla luckor i tillsynen över finans- och försäkringskonglomerat täpps till. Lagen trädde i kraft den 1 februari 2002. Ett direktiv om tillsynen över internationella finanskonglomerat är under beredning i EU och direktivet kan sannolikt börja tillämpas i medlemsländerna först från och med 2004 (se s. 32).

Tillsynen över finans- och försäkringskonglomerat sker i samarbete mellan Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen. Huvudansvaret för tillsynen bestäms av vilkendera näringsgren som dominerar verksamheten i konglomeratet: finans- eller försäkringsrörelsen. De relativa branschandelarna bestäms enligt balansomslutning och kapitalkrav för företagen inom respektive bransch på det sätt som närmare föreskrivs i lagen.

Finans- och försäkringslagstiftningen (bl.a. kreditinstitutslagen och lagarna om försäkringsbolag och

värdepappersföretag) reviderades att motsvara den nya lagen till exempel i fråga om bestämmelserna om ledningens lämplighet och tillförlitlighet, ägarkontroll, revision och förvärv av utländska dotterföretag.

Flera viktiga reformer av värdepappersmarknads-lagstiftningen

Riksdagen antog i december 2001 flera viktiga reformer av värdepappersmarknads-lagstiftningen. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2002 på vissa undantag när.

Den viktigaste av reformerna gällde det flexiblere värdepappersbegreppet, som bestämmer tillämpningsområdet för värdepappersmarknads-lagen. Syftet är att i Finland främja användningen av och den offentliga handeln med nya typer av finansinstrument som utvecklats och kommer att utvecklas på de inhemska och de utländska värdepappersmarknaderna. Exempel på sådana nya finansinstrument är väderderivat och börsnoterade placeringsfonder, s.k. ETF (exchange traded funds).

En annan viktig reform gällde tillämpningsområdet för värdepappersmarknads-lagen där begränsningen avseende privata aktiebolag har tagits bort. Enligt de ändrade bestämmelserna måste privata aktiebolag, med vissa undantag, bland annat offentliggöra ett emissionsprospekt enligt värdepappersmarknads-lagen när de bjuder ut

värdepapper till allmänheten. Målet är att förbättra investerarskyddet i de fall då aktier i privata aktiebolag bjuds ut som investeringsobjekt för allmänheten.

Reformerna syftar också till att öka den inhemska och den utländska konkurrensen mellan tjänsteleverantörerna på värdepappersmarknaden. Till exempel genom att förbudet mot parallellnotering hävts ger lagen även andra marknadsplatser än fondbörsen möjlighet att som föremål för offentlig handel uppta börsnoterade värdepapper. Också de ändrade bestämmelserna om handelsparter för marknadsplatser och optionsföretag är konkurrensfrämjande. De ger bland annat smidigare möjligheter än tidigare att godkänna till exempel institutionella investerare som s.k. direkta parter.

En annan viktig handelsreform var införandet av ett handelsförfarande som är mindre reglerat än den offentliga handeln. Utöver värdepapper emitterade av privata aktiebolag kan som föremål för sådan handel upptas till exempel värdepapper som i utlandet är föremål för handel liknande den offentliga handel som avses i värdepappersmarknads-lagen. Reformen syftar till att handeln med värdepapper som är godtagbara för denna typ av handel skall kanaliseras till marknader som är alltmer likvida och genomsynliga och därmed ur investerarens synvinkel också bättre skyddade.

Genom reformerna skärps även kraven på marknadens självreglering.

Tabell 5.
De viktigaste av de lagar som Finansinspektionen övervakar efterlevnaden av

Kreditinstitutslagen (30.12.1993/1607, Fi 107)
Lagen om affärsbanker och andra kreditinstitut i aktiebolagsform (28.12.2001/1501, Fi 108)
Sparbankslagen (28.12.2001/1502, Fi 109)
Lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform (28.12.2001/1504, Fi 110)
Lagen om utländska kreditinstituts och finansiella instituts verksamhet i Finland (30.12.1993/1608, Fi 112)
Lagen om hypoteksbanker (27.12.1999/1240, Fi 112a)
Lagen om hypoteksföreningar (8.12.1978/936, Fi 113)
Värdepappersmarknadslagen (26.5.1989/495, Fi 116)
Lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (26.8.1998/772, Fi 117)
Lagen om placeringsfonder (29.1.1999/48, Fi 118)
Lagen om värdepappersföretag (26.7.1996/579, Fi 119)
Lagen om utländska värdepappersföretags rätt att tillhandahålla investeringstjänster i Finland (26.7.1996/580, Fi 119 a)
Lagen om värdeandelsystemet (17.5.1991/826, Fi 120)
Lagen om värdeandelskonton (17.5.1991/827, Fi 122)

Källa: Finansinspektionen.

Enligt de nya bestämmelserna skall marknadsplatserna i sina regler införa bestämmelser om kraven på förvaltningen av emittenter som ger ut värdepapper för notering. Reglerna skall vidare innehålla bestämmelser om hur de tillsynsuppgifter som enligt lagen ankommer på fondbörsen, andra marknadsplatser, optionsföretag, clearingorganisationer och värdepapperscentralen fullgörs.

Likvidationslagstiftningen för kreditinstitut förtydligades

I slutet av 2001 förelåg regeringens proposition med förslag till likvidationslagstiftning för kreditinstitut. Riksdagen antog lagarna i slutet av december och de träder i kraft vid början av 2002. De nya bestämmelserna syftar framför allt till att rätta till bristerna i den tidigare lagstiftningen om borgenärsskyddet vid genomgripande förändringar i företagsstrukturen och om förfarandet vid nedläggning eller

rekonstruktion av verksamheten i ett kreditinstitut. Lagarna har också kompletterats med bestämmelser om överlåtelse av affärsverksamhet och frivilligt avstående från koncession, vilka saknades i de gamla lagarna.

Samtidigt ersattes de tidigare banklagarna (affärsbankslagen, sparbankslagen och andelsbankslagen) med nya lagar. Vidare antogs en ny lag om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet. Också kreditinstitutslagen och lagen om hypoteksföreningar ändrades och lagen om ombildning av sparbank till bank i aktiebolagsform upphävdes.

På fusion, delning och likvidation av affärsbanker (och andra kreditinstitut i aktiebolagsform) tillämpas från och med 2002 i regel lagen om aktiebolag, medan lagen om andelslag på motsvarande sätt skall tillämpas på fusion, delning och likvidation av andelsbanker (och andra kreditinstitut i andelslagsform). På omstruktureringar av sparbanker tillämpas

samma principer som på motsvarande omstruktureringar av affärs- och andelsbanker.

I lagen om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet (nedan avbrottslagen) har nu tagits in de viktigaste bestämmelserna om avbrott i de tidigare affärsbanks-, sparbanks- och andelsbankslagarna. På beslut av finansministeriet kan en banks verksamhet avbrytas temporärt om fortsatt verksamhet skulle äventyra insättarnas eller andra borgenärs ställning eller finansmarknadens stabilitet eller annars orsaka allvarliga störningar på finansmarknaden. Under avbrottet kan bankens verksamhet vid behov omorganiseras smidigare än vad allmänna bolagsrättsliga principer tillåter. På bankens verksamhet, förmögenhetsförvaltning och återvinning under avbrottsförfarandet samt på bankens skulder tillämpas lagen om företagssanering på det sätt som föreskrivs i avbrottslagen.

FINANSINSPEKTIONENS REGELGIVNING

Regelgivningen ses över

Finansinspektionen fortsatte 2001 översynen av sin regelgivning. Principerna för beaktande av internationella standarder i inspektionens reglerings- och tillsynsarbete antogs och de viktigaste internationella standarderna identifierades och rangordnades. Vidare antogs en rutin för tillämpningen av internationella standarder. Huvudregeln är att regelgivningen förankras i de grundprinciper för tillsyn och reglering som

internationella organisationer har utfärdat. I maj fattades beslut om översyn av föreskrifts- och anvisnings-samlingen.

I den nya föreskriftssamlingen samlas Finansinspektionens rättsligt bindande normer och allmänna råd. Regelgivningen uppdelas inte längre efter kreditinstituts- respektive värdepappersverksamhet utan enligt sak.

Den nya föreskriftssamlingen delas upp i sju huvudkategorier: utgångspunkterna för Finansinspektionens regleringspolicy, corporate governance och affärsverksamhet, uppföranderegler, redovisning och bokslut, kapitaltäckning och riskhantering, informationsgivning, och rapportering till Finansinspektionen.

Översynen sker i etapper så att föreskriftssamlingens uppläggning och de grundläggande regleringsprinciperna sätts i kraft i första etappen. De enskilda föreskrifterna och anvisningarna revideras senare till övergripande standarder för olika sakområden. Finansinspektionens direktion behandlar uppläggnings- och regleringsprinciperna i januari 2002, varefter de skickas på remiss.

God värdepappersmarknadssed

Revideringen av Finansinspektionens anvisning 204.1 om erbjudande av värdepapper och om informations-skyldighet enligt värdepappersmarknadslagen inleddes sommaren 2001. Innehållet indelades i fem lätthanterligare och för läsaren klarare helheter – ställningstaganden – som trädde i kraft i början av mars 2002. Samtidigt upphävdes anvisning 204.1.

De nya ställningstagandena är följande: Tolkning av bestämmelserna om erbjudande av värdepapper enligt värdepappersmarknadslagen, Tolkning av bestämmelserna om fort-löpande informationsskyldighet enligt värdepappersmarknadslagen, Tolkning av flaggningsbestämmelserna i värdepappersmarknadslagen, Tolkning av bestämmelserna om offentligt köpeanbud och erbjudande om inlösnings enligt värdepappersmarknadslagen och Ställningstagande om redovisning av proformauppgifter och jämförelsetal i börsprospekt.

Genom sina ställningstaganden ville Finansinspektionen informera värdepappersmarknaden i stort om sin tolkning och sin syn på god värdepappersmarknadssed. Ställningstagandena innehåller i huvudsak inspektionens tolkning av syftet med och innehållet i vissa bestämmelser i värdepappersmarknadslagen. I ställningstagandena ges vidare rekommendationer om en informationsskyldighet utöver lagens bestämmelser för att främja tillgången på information och förtroendet för marknaden. Ställningstagandena innehåller också allmänna anvisningar för kommunikationen med Finansinspektionen och inlämningen av handlingar till inspektionen.

Ställningstagandet om redovisning av proformauppgifter och jämförelsetal i börsprospekt innehåller Finansinspektionens syn på tillämpningen av Föreningen CGR:s anvisning om redovisningen av finansiell proformainformation från juni 2001 på prospekt upprättade

enligt värdepappersmarknadslagen. Föreningen CGR:s anvisning gör det lättare att upprätta och presentera information enligt internationell praxis. Finansinspektionen deltog i utarbetandet av anvisningen.

Syftet med redovisningen av proformauppgifter och jämförelsetal är att förbättra informationen till investerarna genom mer jämförbar bokslutsinformation. Proforma-informationen syftar till att åskådliggöra hur någon affärstransaktion eller omstrukturering som emittenten planerar eller nyss genomfört kunde ha påverkat det officiella bokslutet om åtgärden hade vidtagits vid en tidigare hypotetisk tidpunkt. Med jämförelsetal åskådliggörs effekterna av en genomförd affärstransaktion eller omstrukturering så att investerarna har lättare att bedöma och förutse företagets finansiella ställning efter förändringen.

Finansiella onlinetjänster

I ställningstagandet om finansiella onlinetjänster sammanfattade Finansinspektionen sina synpunkter på riskhanteringen avseende finansiella tjänster som tillhandahålls online. Ställningstagandet tar upp de viktigaste aspekterna av onlinetjänster, såsom datasäkerhet, elektroniska avtal, kundidentifikation och åtgärder mot penningtvätt.

Utläggning av verksamhet begränsas inte

Finansinspektionen reviderade sitt ställningstagande från 1999 om tillsynsobjektens utläggning av verksamhet. I sitt nya ställningstagande

betonade Finansinspektionen att användning av ombud och annan utläggning av verksamhet principiellt kan anses vara ett godkänt sätt att sköta verksamheten.

I ställningstagandet begränsas inte möjligheterna för tillsynsobjekten att lägga ut verksamhet. Vid utläggning av vissa verksamheter som hänför sig till värdepappersmarknaden, t.ex. kapitalförvaltning, måste beaktas att den utlagda verksamheten kan utgöra en sådan helhet att uppdragstagaren måste ha verksamhetstillstånd. Finansinspektionen skall informeras på förhand endast då verksamhet läggs ut på företag som inte ingår i konsolideringsgruppen.

Tillsynen av det utläggande företaget får heller inte försvåras av att verksamhet läggs ut. Särskilt viktigt är att trygga såväl företagsledningens som Finansinspektionens möjligheter att övervaka även den utlagda verksamheten. Tillsynsobjekten måste säkerställa att uppdragstagaren ger dem alla nödvändiga uppgifter för myndighetstillsynen och för riskhanteringen och internkontrollen. En bestämmelse om tillhandahållande av information och om Finansinspektionens inspektionsrätt bör tas med i de avtal som ingås med uppdragstagarna.

INTERNATIONELL REGLERING OCH REGLERINGSPROJEKT

Förordning om europabolag antogs

I oktober 2001 antogs rådets förordning (EG) nr 2157/2001 om stadga

för europabolag¹². Förordningen träder i kraft i oktober 2004 och är direkt tillämplig i alla medlemsstater. De lagändringar som följer av det kompletterande direktivet om arbetstagarinflytande skall också ha trätt i kraft senast i oktober 2004.

Genom förordningen skapas en ny europeisk övernationell bolagsform, som har många likheter med nationella publika aktiebolag. Bolaget erkänns av alla EU-länder, vilket gör att det förutom i sitt hemland kan driva verksamhet i andra medlemsstater utan att som nu behöva upprätta dotterbolag eller filialer.

Förordningen innehåller bestämmelser om bolagsbildning, hemstat, flyttning till en annan medlemsstat och bolagsförvaltning. De övriga bestämmelserna om europabolag kommer i praktiken sedan från lagstiftningen om publika aktiebolag i de respektive hemstaterna.

Ombildning till europabolag möjliggör gränsöverskridande omstruktureringar. Europabolag kan bildas bland annat genom fusion med bolag i andra medlemsstater. För närvarande är gränsöverskridande fusioner inte möjliga. Europabolag kan också flyttas till en annan medlemsstat enligt de regler som föreskrivs i förordningen. Inte heller detta är möjligt i nuläget utan att bolaget först likvideras och sedan återbildas i det andra medlemslandet.

Aktiekapitalet i europabolag skall uppgå till minst 120 000 euro och en förutsättning för registrering av bolaget är att en ordning för arbetstagarinflytande enligt direktiv 2001/86/EG har införts.

Ändringarna av fondföretagsdirektivet antogs

Två ändringar av fondföretagsdirektivet framlagda i juli 1998 antogs av Europeiska unionens råd och Europaparlamentet i slutet av 2001. Direktivet och därigenom EU-passet för fonder kommer att gälla nya fondprodukter, t.ex. fondandelsfonder, penningmarknadsfonder, kontantfonder, derivatfonder och indexfonder.

Kraven på fondbolagens förvaltning och minimikapital harmoniseras och fondbolagen får ett EU-pass, dvs. rätt att tillhandahålla sina tjänster gränsöverskridande i en annan medlemsstat. Samtidigt utvidgas fondbolagens verksamhetsområde. Förutom förvaltning av värdepappersfonder kan de framöver tillhandahålla portföljförvaltnings-tjänster även för enskilda kunder. För förbättrad information till investerare införs ett förenklat prospekt.

EU:s andra direktiv om åtgärder mot penningtvätt trädde i kraft

Europaparlamentets och rådets andra direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (2001/97/EG) trädde i kraft den 28 december 2001. Direktivet skall sättas i kraft på det nationella planet inom 18 månader från att direktivet har trätt i kraft. I Finland och andra medlemsstater kommer direktivet att genomföras snarast möjligt. Inrikesministeriet bereder de nödvändiga ändringarna

¹² SE-bolag = Societas Europea.

av lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt. Tillämpningsområdet för direktivet utvidgas så att penningtvättslagen utöver kredit- och finansinstitut, värdepappersföretag, fondbolag och övriga anmälningspliktiga enligt lagen kommer att omfatta även andra yrkesutövare. Sådana yrkesutövare är bland annat oberoende jurister, externa revisorer, närmare specificerade handlare som köper och säljer varor av högt värde samt penning- och värdetransportföretag. Direktivet innehåller också en artikel om transaktioner där kunden inte är fysiskt närvarande (distanstransaktioner).

EU:s andra penningtvättsdirektiv har inga direkta följder för Finansinspektionens tillsynsobjekt. Däremot kommer den pågående översynen av FATF:s 40 rekommendationer i sinom tid att föranleda ändringar även i regelverken, uppförandereglerna för finansmarknadsaktörerna och tillsynsmyndigheternas skyldigheter. De nya rekommendationerna kommer att ha konsekvenser bland annat för metoderna för riskhantering av kundrelationer. Dessa frågor tas upp i rekommendationen "Customer due diligence for banks" som Baselkommittén för banktillsyn gav ut i oktober 2001.

Kommissionen lade fram ett förslag till direktiv om prospekt

Europeiska kommissionen lade i slutet av maj fram ett förslag till ett nytt direktiv om prospekt och information som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller

tas upp till handel på en reglerad marknad (prospektdirektiv). Detta prospektdirektiv ersätter nuvarande börsnoterings- och prospektdirektiv. Direktivet togs i juni upp till behandling i rådet, som fortsätter behandlingen 2002.

Den bärande tanken i direktivförslaget är ett s.k. EU-pass för emittenter. Emittenterna kunde med prospekt som godkänts i en medlemsstat erbjuda värdepapper till allmänheten eller noteras på börsen var som helst inom EU genom ett förenklat underrättelseförfarande. Myndigheterna i andra medlemsstater skulle inte längre kunna kräva komplettering eller översättning av prospekt. Därför måste så enhetliga regler som möjligt införas i medlemsstaterna vad gäller undantag från bestämmelserna om prospektens innehåll och offentliggörande. Till exempel undantagen från skyldigheten att offentliggöra prospekt skulle vara automatiska i direktivet och inte längre kräva beslut av behörig myndighet, vilket dock kan göra systemet stelt.

En annan grundläggande ändring av det tidigare systemet skulle bli kommittéförfarandet. I direktivet skall fastställas huvudprinciperna och viktigare detaljer, medan detaljerade tekniska bestämmelser överlämnas till den nya värdepapperskommittén.

Förslag till direktiv om marknadsmissbruk

Kommissionen lade i juni fram ett förslag till direktiv om marknadsmissbruk. Förslaget har behandlats av rådet, och Europaparlamentet avgav sitt yttrande i mars 2002.

Direktivet skulle på gemenskapsnivå uppdatera reglerna om insiderhandel, samordna bestämmelserna om marknadsmanipulation och effektivera tillsynsmyndigheternas möjligheter till tillsyn och samarbete i fråga om efterlevnaden av direktivbestämmelserna. Därutöver skulle direktivet förutsätta att bestämmelser om administrativa påföljder tas in i den nationella lagstiftningen.

Om direktivet antas kommer nuvarande praxis i Finland att ändras något, då värdepappersmarknadsbrott i Finland bara kan få straffrättsliga påföljder. Direktivet skulle också ge Finansinspektionen utökade tolkningsbefogenheter.

Ändring av investerings-tjänstedirektivet under beredning

Europeiska kommissionens förslag till ändring av investeringstjänstedirektivet (ISD) var ute på remiss hösten 2001. Ändringen syftar till att utvidga tillämpningsområdet för direktivet till att gälla nya former av tjänster (placeringsrådgivning) och nya produkter (råvaruderivat). Vidare är avsikten att närmare reglera den offentliga handeln samt förhållandet mellan traditionella börser och s.k. alternativa handelssystem (ATS). Kommissionens officiella ändringsförslag publiceras under 2002.

Översynen av kapitaltäckningsreglerna fortsatte

Arbetet med att ta fram nya kapitaltäckningsregler fortsatte såväl på det internationella planet som på

KAPITALTÄCKNINGSREGLERNA SES ÖVER

De nya kapitaltäckningsreglerna bygger på tre s.k. pelare, dvs. metoder för beräkning av kapitalkravet (minimum capital requirements), aktiv kapitaltillsyn (supervisory review) och marknadsdisciplin (market discipline).

Metoderna för beräkning av kapitalkravet gäller kredit- och marknadsrisker och operativa risker. För vardera riskområde finns alternativa beräkningsmetoder. Av dessa kan tillsynsobjekten välja den metod som bäst passar företagets typ av risktagning och riskhanterings-system.

Bankerna och värdepappersföretagen skall själva primärt beräkna att de har kapital som täcker risktagningen. Också tillsynsmyndigheten bedömer om tillsynsobjektens kapitalbas är tillräcklig i relation till riskerna och riskhanteringsnivån. Beroende på omfattningen av risktagningen och kvaliteten på riskhanteringsystemen kan tillsynsobjekten avkrävas en högre kapitaltäckning än nuvarande 8 %.

Kravet på marknadsdisciplin innebär en alltmer detaljerad informationsgivning om riskhanteringen och risktagningen.

hemmaplan. I början av 2001 gav både Baselkommittén för banktillsyn och Europeiska kommissionen ut nya förslag, som internationellt blev flitigt kommenterade. Kommissionens förslag överensstämde i centrala delar med Baselförslaget. I Finland lämnade Finansinspektionen, Finlands Bank och finansministeriet in ett gemensamt yttrande.

Baselkommittén gav under hösten ut flera arbetsrapporter om kapitalkravet för olika riskområden. Rapporterna användes som underlag för det fortsatta beredningsarbetet.

Finansinspektionen höll för kreditinstituten och värdepappersföretagen både på våren och hösten 2001 diskussions- och informationsmöten om de föreslagna kapitaltäckningsreglerna.

I samarbete med banker och nationella tillsynsmyndigheter utredde Baselkommittén under våren

2001 konsekvenserna av de nya kapitaltäckningsreglerna för bankernas kapitalbas och kapitaltäckning i olika länder. Utredningen visade att både schablonmetoden och grundmetoden för intern rating (Foundation Internal Ratings Based Approach) ledde till att kapitalkravet för kreditrisker ökade. Grundmetoden för intern rating resulterade till och med i ett högre kapitalkrav än schablonmetoden, vilket var tvärt emot vad Baselkommittén avsett. Resultaten kommer att beaktas i nästa remissförslag. Hösten 2002 utreder Baselkommittén på nytt konsekvenserna av de föreslagna kapitaltäckningsreglerna för bankernas kapitalbas och kapitaltäckning. Finland deltar i utredningen precis som förra gången.

Arbetet med att se över kapitaltäckningsreglerna fortsätter. I sin slutliga rekommendation beaktar

Baselkommittén resultaten av konsekvensutredningen och den nya remissrundan. Europeiska kommissionen fortsätter med sitt direktivarbete enligt samma tidsplan som Baselkommittén. Finland har deltagit i kommissionens arbete i olika arbetsgrupper och kommittéer.

Under sommaren och hösten 2001 undersökte kommissionen konsekvenserna av den operativa risken för kapitalbasen och kapitalkravet för värdepappersföretagen (se s. 16). Operativa risker är ett nytt riskområde i de nya kapitaltäckningsreglerna. Också Finland deltog i undersökningen. Syftet med undersökningen var att kapitalkravet för den operativa risken skall kunna fastställas med större hänsyn till värdepappersföretagens särart.

EU håller på att ta fram ett direktiv om tillsynen över finanskonglomerat

Europeiska kommissionen gav i april ett direktivförslag med definitioner av samordnande tillsynsmyndighet som ansvarar för tillsynen över internationella finanskonglomerat och principerna för beräkning av konglomeratens kapitaltäckning. Direktivet torde träda i kraft i EU-länderna tidigast vid början av 2004.

I tillsynen av internationella finanskonglomerat har särskilt saknats klarhet i vilket lands myndighet som skall ansvara för tillsynen över konglomeraten och bedöma konglomeratens finansiella ställning. Vidare behöver preciseras vilket lands lagstiftning som skall tillämpas på tillsynen av konglomeraten.

I Finland trädde lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat i kraft i februari 2002 (se s. 27).

Kommissionen lade fram ett förslag till förordning om införande av IAS-standards

Kommissionen lade i februari 2001 fram ett förslag till förordning om tillämpning av internationella redovisningsstandards. Enligt förslaget skall alla börsnoterade företag i EU, inklusive finans- och försäkringsföretagen, upprätta sina koncernbokslut i enlighet med IAS-standarderna från och med det räkenskapsår som börjar den 1 januari 2005. Avsikten är att öka jämförbarheten mellan börsnoterade företags finansiella rapportering i Europa. Den tidtabell kommissionen fastställt för detta projekt har redan spruckit, men arbetet väntas bli klart våren 2002.

Kravet på tillämpning av IAS-standards skulle i Finland gälla inte bara börsbolag utan också bolag upptagna på I- och NM-listorna och bland annat emittenter av masskuldebrev. För de sistnämnda har föreslagits en extra övergångsperiod på två år. Medlemsstaterna kan också utvidga tillämpningsområdet. I Finland har ännu inget beslut fattats om det nationella tillämpningsområdet.

För att IAS-standarderna skall kunna upptas i EU:s regelverk har det behövts en s.k. godkännandemekanism, som består av en politisk och en teknisk nivå. Den politiska nivån utgörs av Redovisningstillsynskommittén (Accounting Regulatory

Committee) med representanter för medlemsstaterna. Som teknisk nivå upprättade den privata sektorn i juni 2001 EFRAG, där verksamheten koncentreras till en teknisk kommitté (TEG) på expertnivå. Den tekniska kommittén biträder kommissionen med utvärderingen av IAS-standarderna och för fram EU:s synpunkter på nya standarder redan under beredningen. Kommissionen och CESR är observatörer i den tekniska kommittén. CESR-observatören har stöd i en ständig arbetsgrupp, som tillsattes våren 2001 och där också Finansinspektionen är medlem.

För att säkerställa en enhetlig tillämpning av IAS-standarderna har kommissionen antagit en redovisningsstrategi för att bland annat skapa en övervakningsmekanism som förutom lagstadgad revision också omfattar myndighetstillsyn och effektiva sanktioner. Kommissionen förväntar sig att CESR skall utveckla och harmonisera tillsynsprinciperna så att investerarna skall kunna lita på börsbolagens finansiella rapportering och dess jämförbarhet inom EU. För detta ändamål tillsatte CESR våren 2001 en ytterligare arbetsgrupp. Också i den har Finansinspektionen deltagit. I övrigt kan medlemsländerna själva bestämma hur tillsynen organiseras; i Finland har beslut ännu inte fattats.

De nya arbetsgrupperna inom CESR och den samordnande ständiga kommittén CESR-Fin gör det möjligt för värdepapperstillsynen att aktivt medverka till att kommissionens redovisningsstrategi genomförs i Europa.

Ändring av direktiv om värderingsreglerna för finansiella instrument trädde i kraft¹³

Europaparlamentet och rådet antog i september 2001 en ändring av redovisningsdirektiven avseende värderingen av finansiella instrument. Syftet med ändringen är att möjliggöra tillämpningen av den internationella redovisningsstandarden IAS 39 för redovisning och värdering av finansiella instrument. Med samma lydelse gäller direktivändringen såväl finansiella som andra företag. Medlemsländerna skall sätta ändringarna i kraft före den 1 januari 2004.

Medlemsstaterna skall tillåta eller kräva att finansiella instrument värderas till verkligt värde. Tillståndet eller kravet kan begränsas till att gälla endast vissa typer av bolag, t.ex. finansiella företag, eller enbart koncernredovisningen. Därmed skall finansiella tillgångar i bokslutet i regel värderas till verkligt värde. Finansiella skulder däremot värderas till verkligt värde endast om de ingår i en handelsportfölj eller utgörs av derivatinstrument. Kravet på värdering av finansiella tillgångar till verkligt värde skulle dock inte gälla icke-derivata finansiella instrument som hålls till förfall eller lån och fordringar som härrör från bolaget och som inte innehas för handelsändamål. Hit räknas till exempel lån beviljade av kreditinstitutet självt.

Det är skäl att notera att principen om värdering av värde-

¹³ 2001/65/EG.

papper i finansiella företags handelslager till verkligt värde på balansdagen redan införts i finsk lagstiftning genom en ändring av kreditinstitutslagen (36 §) som trädde i kraft vid början av 1998. Enligt gällande lagstiftning resultatförförändringarna i verkligt värde och i annan lagstiftning finns inga begränsningar om vinstdelningen.

Finansinspektionen reviderar vid behov värderingsreglerna i sina bokslutsföreskrifter för tillsynsobjekten så snart direktivändringarna har införts i Finland genom motsvarande ändringar av bestämmelserna i kreditinstitutslagen.

Förslag från IASC om värdering till verkligt värde av alla typer av finansiella instrument

Arbetsgruppen Joint Working Group (JWG), som består av representanter för IASC³ och nationella normgivare, gav i december 2000 ut ett utkast till

standard⁴ för yttrande. Där föreslås värdering till verkligt värde (fair value accounting) av alla typer av finansiella instrument samt resultatföring av värdeförändringarna. Bestämmelserna föreslås tillämpas på alla typer av företag, även banker och försäkringsbolag.

I JWG:s utkast föreslås enhetliga värderingsprinciper för alla typer av finansiella instrument. Detta skulle innebära att även till exempel utlåning och inlåning värderas till verkligt värde.

Rådgivande bankkommittén (BAC) tillsatte i mars 2001 en arbetsgrupp för att utreda vilka konsekvenser värderingsprinciperna enligt JWG:s standardutkast skulle få för bankernas redovisning. Arbetet var ett led i EU:s gemensamma ställningstagande till JWG:s förslag.

JWG:s standardutkast har generellt setts som ett led i utvecklingen mot värdering av finansiella instrument till verkligt värde. På kort sikt

kan värdering till verkligt värde av alla typer av finansiella instrument dock inte anses vara realistiskt. Bland annat värderingen av bankernas utlåning och inlåning till verkligt värde kräver vidare utredning och utveckling, då det inte finns några likvida marknader eller officiella prisnoteringar för dessa poster.

¹⁴ International Accounting Standards Committee, fr.o.m. april 2001 International Accounting Standards Board (IASB).

¹⁵ Joint Working Group of Standard Setters, Draft Standard and Basis for Conclusions, Financial Instruments and Similar Items, International Accounting Standards Committee, December 2000.

Internationellt samarbete

IMF utvärderade finansmarknaden i Finland

En utvärdering av den finansiella sektorn i Finland genomfördes 2001 enligt det FSAP-program¹⁶ som tagits fram av IMF och Världsbanken. Från myndigheternas sida deltog Finansinspektionen, finansministeriet, Finlands Bank, Försäkringsinspektionen och social- och hälsovårdsministeriet. Inom ramen för programmet utvärderades stabiliteten, regleringen och tillsynen av det finansiella systemet i Finland.

IMF:s bedömning var att den finländska finanssektorn var mycket välfungerande och att finansinstitutens risktolerans var mycket god. Enligt IMF bygger finansmarknadstillsynen och -lagstiftningen i Finland till stor del på internationella standarder för finansiell tillsyn.

IMF anmärkte dock att bestämmelserna om Finansinspektionens tillsynsbefogenheter och ansvarighet var otillräckliga. Den största bristen är att tillsynsmyndigheten inte har de verktyg som behövs för att på ett tidigt stadium kunna ingripa i tillsynsobjektens verksamhet, dvs. innan kapitaltäckningen eller stabiliteten i verksamheten hotas.

IMF rekommenderade därför att tillsyns- och sanktionsbefogenheterna för tillsynen av finans-, försäkrings- och värdepappersmarknaderna samordnas så långt möjligt. Valutafonden rekommenderade också att rätten att bevilja och återkalla verksamhetstillstånd överförs på Finansinspektion-

en och att inspektionens tillsynsbefogenheter preciseras och utökas. I fråga om värdepapperstillsynen rekommenderade IMF för Finansinspektionen ökade befogenheter när det gäller värdepappersmarknadsmissbruk och brott mot informationskyldigheten, så att inspektionen slapp hänskjuta alla fall till polisen för utredning. Ansvaret för Finansinspektionens direktion borde utökas så att det är direktionen som fattar beslut om beviljande och återkallande av tillstånd, budgeten för inspektionen och viktiga stabilitetsfrågor.

Utvärderingsprogrammet FSAP var en följd av finanskrisen i slutet av 1990-talet. Målet med programmet är att främja den finansiella stabiliteten i medlemsländerna. Utvärderingen syftar till att identifiera de starka och svaga sidorna i mållandets finansiella system och dess tillsyns- och regleringsmekanismer. En viktig del av programmet är bedömningen hur landet följer de internationella standarderna och rekommendationerna för den finansiella sektorn.

Det ettåriga pilotprogrammet inleddes i maj 1999 och omfattade tolv länder – såväl utvecklings- som industriländer. IMF och Världsbanken var nöjda med resultaten från försöksåret och beslutade att fortsätta programmet. Vid utgången av 2001 hade FSAP genomförts eller var på gång i totalt 45 länder.

En representant för Finansinspektionen har deltagit i IMF:s delegation i utvärderingen av den

finansiella stabiliteten i två länder (Sverige och Island).

Terrordåden fördjupade det internationella samarbetet

Terroristattentaten mot Förenta staterna fördjupade det internationella samarbetet och strävan att bekämpa terrorism. Europeiska rådet förklarade vid sitt extra möte i september att terrorismen är en verklig utmaning för världen och Europa och att kampen mot terrorismen skall vara ett prioriterat mål för EU.

Överenskommelser har träffats i många internationella forum om konkreta åtgärder och deras snabba omsättning i praktiken. Också i Finland har inletts ett lagändringsarbete som kommer att påverka uppgifterna för såväl tillsynsmyndigheterna som finansmarknadsaktörerna. De lagpropositioner som läggs fram under 2002 gäller bland annat ändringar av strafflagen och lagen om förhindrande och utredning av penningtvätt.

Ekofins och RIF-rådets 19 slutsatser vid toppmötet i oktober innehåller många åtaganden om bekämpning av penningtvätt och av finansiering av terrorism. FN:s säkerhetsråd antog en resolution (1373/2001) om ett antal åtgärder mot finansiering av terrorism och om frysning av tillgångar. Europeiska unionens råd antog i december två gemensamma ståndpunkter och en förordning varigenom

¹⁶ Financial Sector Assessment Program.

de åtaganden som antagits i FN-resolutionen genomförs i EU-länderna. Vissa ändringar krävs ännu i den finska lagstiftningen.

Den internationella arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt FATF¹⁷ beslutade i oktober att utvidga sin verksamhet till att förutom åtgärder mot penningtvätt omfatta även åtgärder mot finansiering av terrorism. FATF antog åtta nya rekommendationer om åtgärder mot finansiering av terrorism. FATF:s 29 medlemsländer åtog sig att genomföra rekommendationerna före utgången av juni 2002. FATF:s medlemsländer har också förbundit sig att ratificera FN-konventionen mot finansiering av terrorism, att sätta i verket FN:s säkerhetsråds resolution nr 1373, att kriminalisera finansiering av terrorism och att lagstifta om terroristbrott som förbrott till penningtvätt. Vidare har medlemsländerna åtagit sig att utvidga anmälningsplikten vid penningtvätt att täcka finansiering av terrorism. Medlemsländerna har också förbundit sig att effektivisera övervakningen av överföringen av betalningar och tillgångar samt det internationella samarbetet och strävandena att förhindra allmännyttiga föreningar från att använda insamlade medel till terrorism eller finansiering av terrorism.

Då de lagstiftade åtgärderna mot penningtvätt internationellt är mycket likartade har de kommit att spela en allt större roll i den globala kampen mot terrorism. De bildar en färdig mekanism för internationellt informationsutbyte, rättshjälp och

annat samarbete. De ökar alltmer i betydelse när finansiering av terrorism kriminaliseras och när anmälningsplikten vid penningtvätt och frysning av tillgångar utsträcks till att gälla även finansiering av terrorism.

FINANSINSPEKTIONENS MEDVERKAN I INTERNATIONELLA SAMARBETSORGAN

Europeiska värdepappers- tillsynskommittén inledde sin verksamhet

Den s.k. visemannakommittén eller Lamfalussygruppen lade i februari 2001 fram sin rapport med förslag till åtgärder för utveckling av regelverken för EU:s värdepappersmarknader. Kommittén föreslog att endast de viktigaste frågorna regleras i EU-direktiv (ramdirektiv) och att detaljerade bestämmelser ges genom kommittéförfarande. Kommittén föreslog vidare att en värdepapperskommitté tillsätts med deltagare från medlemsstaterna och en värdepappers-tillsynskommitté med tillsynsmyndigheterna som medlemmar.

Enligt Lamfalussygruppens förslag tillsatte Europeiska kommissionen i juni två kommittéer: Europeiska värdepappers-tillsynskommittén CESR (the Committee of European Securities Regulators) och Europeiska värdepapperskommittén ESC (the European Securities Committee). Värdepapperskommittén ersatte den tidigare informella högnivåkommittén (High Level Securities Supervisors) som sammankallats av kommissionen. EU:s

medlemsstater är företrädade i kommittén, Finland genom en representant för finansministeriet.

Värdepappers-tillsynskommittén CESR tog över uppgifterna från FESCO, som dittills varit samarbetsforumet för den europeiska värdepappers-tillsynen. Alla rekommendationer antagna av FESCO är också bindande för medlemmarna i CESR. Också arbetsgrupperna under FESCO fortsätter sin verksamhet.

CESR har till uppgift att utveckla samarbetet mellan värdepappers-tillsynsmyndigheterna och vara rådgivare till kommissionen i utvecklingen av EU:s regelverk. Kommittéarbetet går främst ut på att höra olika parter i så stor utsträckning som möjligt under utarbetandet av lagstiftningsförslag. Medlemsstaterna är företrädade i CESR genom cheferna för de nationella värdepappers-tillsynsmyndigheterna. Till ordförande för kommittén valdes Arthur Docters van Leeuwen, som är chef för den holländska värdepappers-tillsynsmyndigheten, och till vice ordförande Finansinspektionens direktör Kaarlo Jännäri.

Utveckling av värdepappersmarknaden på gång i flera projekt

Samarbetsforumet FESCO:s arbetsgrupper fortsatte sin verksamhet 2001 som arbetsgrupper till Europeiska värdepappers-tillsynskommittén CESR.

Gruppen Primary Market Practices har till uppgift att harmonisera

¹⁷ Financial Action Task Force on Money Laundering.

stabiliseringsbestämmelserna för aktieemission och -försäljning och reglerna för aktietilldelning. Stabiliseringsbestämmelserna skall möjliggöra kortfristig kurspåverkan vid emissioner utan att den som har ansvaret för åtgärden gör sig skyldig till otillbörlig kurspåverkan. Tillåten kurspåverkan är stödköp om börskursen sjunker under emissionskursen.

Arbetsgruppen för marknadsmissbruk tog i anslutning till EU:s direktivförslag preliminärt fram gemensamma regler om förebyggande åtgärder för marknadsaktörerna i syfte att förhindra kursmanipulation och missbruk av insiderinformation.

Arbetsgruppen för investerarskydd har till uppgift att harmonisera uppföranderegler för tillhandahållarna av investeringstjänster gentemot investerarna.

ATS-gruppen har utrett behovet av regler för s.k. alternativa handelssystem. Målet är att likvärdiga regler skall gälla för marknadsplatsen oavsett i vilken form verksamheten bedrivs.

I slutet av året tillsattes mellan CESR och Europeiska centralbanken en gemensam arbetsgrupp för värdepappersavveckling. CESR har vidare två ständiga arbetsgrupper, som har till uppgift att utöka det praktiska samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna på värdepappersområdet (CESR-Pol) och främja tillämpningen av IAS-redovisningsstandarderna inom EU (CESR-Fin).

Arbetet i kommittéerna för bankreglering och banktillsyn

Europeiska kommissionens rådgivande bankkommitté BAC behandlade under 2001 bland annat översynen av kapitaltäckningsreglerna för kreditinstitut och värdepappersföretag, förslag till direktiv om tillsynen över finanskonglomerat, redovisningsregler för kreditinstitut och myndighetsåtgärder mot finansiering av terrorism. Finansinspektionen deltog i BAC-arbetet tillsammans med Finlands Bank och finansministeriet. BAC bistår Europeiska kommissionen i beredningen av EU:s finanslagstiftning och har en rådgivande funktion i andra frågor rörande bankregleringen och -tillsynen inom EU. Kommittén biträder kommissionen också med genomförandet av EU:s bankdirektiv i praktiken.

Finansinspektionen deltog också i Europeiska centralbankssystemets (ECBS) banktillsynskommitté BSC tillsammans med Finlands Bank. Kommittén undersökte bland annat utvecklingstrenderna i de europeiska bank- och finanssystemen och de makroekonomiska effekterna på banksektorn. Kommittén främjade också det allmänna informationsutbytet mellan banktillsynsmyndigheterna och centralbankerna. Informationsutbytet gällde bland annat den finansiella stabiliteten och samarbetet i fråga om övervakningen

av betalnings- och avvecklings-systemen (centralbankernas ansvar) och tillsynen av enskilda institut (tillsynsmyndighetens ansvar). BSC biträder ECBS i frågor som gäller tillsynen av kreditinstitut och stabiliteten på finansmarknaden. BSC biträder ECB med yttranden om förslag till finanslagstiftning som skickats på remiss från EU-rådet, kommissionen eller medlemsstaterna.

Det informella samarbetsorganet för banktillsynsmyndigheterna i EES-länderna Groupe de Contact arbetade under 2001 med att ta fram tillsynsprinciperna för de nya kapitaltäckningsregler som utarbetas av EU. Gruppen tog också fram principer för övervakningen av reserverna för befarade kreditförluster. Andra frågor som behandlades var bland annat bankernas utläggning av verksamhet, gränsöverskridande Internetbankstjänster, krisberedskap och den årliga rapporten om de europeiska bankernas kapitaltäckning. Finansinspektionen deltog i gruppens arbete.

Groupe de Contact är ett organ för fortlöpande samarbete och utbyte av information. Målet med jämförelserna mellan tillsynspraxis och arbetsmetoder i olika länder är en tillnärmning mellan EES-ländernas praktiska tillsynsarbete. Under de senaste åren har Groupe de Contacts roll i utformningen av tillsynsprinciper och god tillsynssed klart accentuerats.

Verksamhetsutveckling

Målet med den egna verksamhetsutvecklingen 2001 var att ytterligare effektivisera verksamheten i linje med förändringarna på finansmarknaden, utvecklingen inom EU-lagstiftningen och internationella tillsynsstandarder.

Finansinspektionen förbereder sig för de nya kapitaltäckningsreglerna och införandet av internationella redovisningsstandarder, och detta binder upp avsevärda resurser under de närmaste åren. Regelverken behöver ändras och allteftersom de nya bestämmelserna införs måste också det praktiska tillsynsarbetet ses över.

Fokus sätts alltmer på förebyggande tillsyn. För en förebyggande tillsyn krävs inte bara förmåga till lägesbedömningar av utvecklingen för marknaden och tillsynsobjekten utan också befogenheter att snabbt ingripa vid behov. Kompetens och arbetssätt måste fortlöpande utvecklas också på grund av det intensiva internationella samarbetet

Satsningar på omvärldsanalysen

Finansinspektionen satsar framför allt på omvärldsanalysen för att kunna minimera risken för bristfälliga eller felaktiga slutsatser om förändringarna i verksamhetsmiljön. Under 2001 inleddes ett omvärldsanalysprojekt till stöd för inspektionens strategiprocess och för framtagning av en scenarionalysmodell för bedömning av de närmaste årens viktigaste förändringstrender och följderna för inspek-

tionens verksamhet. Projektet fortsätter under 2002.

Regleringsprocessen utvecklas

Regleringsverksamheten vid Finansinspektionen utförs som en process över enhetsgränserna, vilket innebär särskilda utmaningar för den strategiska ledningen. En styrmodell utvecklades för denna process. Målet med processutvecklingen är att säkerställa en samordnad regleringsverksamhet i hela organisationen.

Kompetensutveckling med sikte på framtiden

Finansmarknaden håller på att reformeras och de finansiella instrumenten och investeringsprodukterna blir alltmer komplicerade. Finansiella tjänster tillhandahålls via datanäten och tillsynsobjekten inför nya verksamhetsformer. Alla dessa förändringar kräver av de anställda vid Finansinspektionen en allt mångsidigare kompetens och en allt effektivare verksamhet.

Utvecklingen av den tillsynskompetens som behövs för de nya kapitaltäckningsreglerna fortsatte genom internutbildning. För tillsynsobjekten höll Finansinspektionen åtta seminarier om de nya kapitaltäckningsreglerna. Kunskaperna om IAS-standarderna fördjupades 2001 framför allt i fråga om finansiella instrument.

Genomförandet av utvecklingsplanen för ökad IT-kompetens från 2000 fortsatte. I utvecklingsplanen fastställdes datakörkortet som allmän

kunskapsnivå. Närmare 100 av de totalt 130 anställda vid Finansinspektionen hade före årsskiftet 2001/02 tagit denna examen.

Interaktionsutbildningen fortsatte på basis av verksamhetsplanen från 2000.

För att utveckla sitt ledarskap deltog cheferna vid Finansinspektionen i den ledarskapsutbildning som arrangerades av Finlands Bank.

Långsiktig personalplanering för dimensionering och allokering av resurserna

Förändringarna på finansmarknaden och i tillsynen innebär ökade tillsynskrav och ett ökat resurstryck. Därför revideras den långsiktiga personalplanen för Finansinspektionen med en tidshorisont på tre år. I planen beräknas resursbehovet på olika delområden, kompetenskraven och metoderna för hantering av resurstrycket. Målet är att ta fram metoder för omallokering av resurser och finna möjligheter att avstå från en del nuvarande uppgifter eller verksamhetsformer eller lägga ut dem för att på bästa sätt klara av de kommande kraven. Utvärderingen är ännu inte klar och slutsatser återstår att dra.

Bedömningen av måluppfyllelsen i tillsynen utvecklades

Finansinspektionens direktion antog principerna för utveckling av resultatanalysen. Målet är att utveckla

resultatanalysen och analysprinciperna så att olika indikatorer på omvärldsutvecklingen, internationella och inhemska analyser och vid behov särskilda enkäter kan utnyttjas bättre än förut.

Målet är också att för den strategiska ledningen och verksamhetsanalysen utveckla verktyg för ledningen att utvärdera måluppfyllelsen och möjligheterna att uppnå framtida mål och därigenom effektivera verksamheten. Resultatanalysen bygger på s.k. balanserad styrning (balanced scorecard) som tillämpas på flera håll inom den offentliga och den privata sektorn. Finansinspektionens resultat analyseras ur fyra perspektiv: marknadsverksamheten, tillsynsobjektens förväntningar, de interna processernas flexibilitet och effektivitet och kompetensutvecklingen. Måluppfyllelsen 2001 utvärderades för första gången med en analysmodell som håller på att utvecklas. Utvecklingsarbetet med att ta fram principer och olika mått för analysen fortsätter.

Registret över masskuldebrev lades ut på Finansinspektionens nya webbsidor

På Finansinspektionens nya webbsidor har allmänheten tillgång till registret över masskuldebrevslån för vilka det finns prospekt som har godkänts av inspektionen med stöd av värdepappersmarknadslagen. Noteras bör att den tekniska lösningen för detta register kan användas även för andra databaser som Finansinspektionen väljer att öppna för allmänheten.

Utvecklingsarbetet för att öka tillgången på och användningen av information fortsatte

Finansinspektionen har som mål att samla all information som gäller tillsynen av tillsynsobjekten på ett enda ställe ur användarens synvinkel. Grundarbetet för det nya systemet fortsatte 2001 med en omläggning av registret över tillsynsobjekten. Detta register innehåller basuppgifter om

företag och personer under tillsyn, om Finansinspektionens föreskrifter och anvisningar och om inspektioner och platsbesök som gjorts hos tillsynsobjekten. De första delsystemen avses sättas i drift i slutet av 2002.

Diarietillämpningen i det elektroniska dokumenthanteringsystemet Documentum infördes vid Finansinspektionen i början av 2001.

Finansinspektionen i korthet

Finansinspektionen utövar tillsyn över finansmarknaden och aktörerna på den. Finansinspektionen inrättades vid Finlands Bank 1993 som efterträdare till bankinspektionen. Bank-

inspektionen var underställd finansministeriet och var verksam 1922–1993. Finansinspektionen fungerar administrativt i samband med Finlands

Bank men är självständig i sina operativa beslut. Finansinspektionen får tjänster från centralbanken bland annat i fråga om personaladministration, ekonomiförvaltning, dataadministration, säkerhet och övrig allmän administration.

Tabell 6.
Finansinspektionens kostnader och intäkter 2000 och 2001, 1000 euro

	Utfall 2000	Utfall 2001	Budget 2002
KOSTNADER			
PERSONALKOSTNADER			
LÖNER			
Fast anställda	5 208	5 517	6 468
Visstidsanställda	426	560	526
Semestervikarier	72	99	123
Övriga arvoden	62	64	102
	5 768	6 240	7 218
ÖVRIGA PERSONALKOSTNADER			
Lönebikostnader	1 831	2 002	2 293
Övriga personalkostnader	91	121	136
	1 922	2 123	2 429
Summa personalkostnader	7 690	8 363	9 647
ÖVRIGA KOSTNADER			
Utbildning	334	312	396
Tjänsteresor	291	319	400
ADB-kostnader	766	807	886
Kontorstjänster	724	666	919
Hyror och fastighetsunderhåll	1 004	1 176	1 657
Övriga kostnader	528	713	1 105
Summa övriga kostnader	3 647	3 993	5 362
AVSKRIVNINGAR			
Maskiner och inventarier	123	11	27
Summa avskrivningar	123	11	27
SUMMA KOSTNADER	11 460	12 366	15 036
INTÄKTER			
TILLSYNSAVGIFTER			
Periodavgifter	-10 841	-11 720	-14 446
Åtgärdsavgifter	-601	-637	-589
Summa tillsynsavgifter	-11 442	-12 357	-15 035
ÖVRIGA INTÄKTER			
Diverse intäkter	-18	-10	-1
Summa övriga intäkter	-18	-10	-1
SUMMA INTÄKTER	-11 460	-12 366	-15 036

Källa: Finansinspektionen

Finansinspektionen är självständig i sina beslut

Finansinspektionen är självständig i sina beslut. Beslut om tillsyns- och regleringsverksamheten fattas av Finansinspektionens direktör. Direktören bistås av en rådgivande ledningsgrupp som består av de biträdande direktörerna, biträdande avdelningschefen, chefsjuristen och en rådgivare. De viktigaste besluten fattar direktören efter att hört ledningsgruppen. Ledningsgruppens medlemmar har rätt att fatta beslut som hänför sig till deras egna kompetensområden enligt den ansvarsfördelning som direktören har fastställt.

Till direktionens uppgifter hör bl.a. att fastställa för tillsynen betydande, principiella och vittgående föreskrifter och anvisningar och att avgöra sådana principiellt viktiga ärenden som direktören har överfört till direktionen för behandling. Direktionen beslutar om de allmänna riktlinjerna för Finansinspektionens verksamhet, verksamhetsplanerna och tillsynsavgifterna. Direktionen godkänner Finansinspektionens budget att läggas fram för Finlands Banks direktion.

Direktionsledamöterna utnämns för tre år i sänder av riksdagens bankfullmäktige på förslag av finansministeriet, Finlands Bank och social- och hälsovårdsministeriet. Cheferna för Finansinspektionen och Försäkringsinspektionen sitter i direktionen på tjänstens vägnar. Bankfullmäktige väljer ordföranden och vice ordföranden i direktionen. Finansinspektionen ger årligen en berättelse över sin verksamhet till bankfullmäktige.

Som mål att främja stabilitet och förtroende

Målet för Finansinspektionens verksamhet är att främja en stabil och effektiv finansmarknad och förtroendet för tillsynsobjekten och marknaden. Utöver sina lagstadgade uppgifter skall Finansinspektionen bidra till ökad marknadsinformation och främja en strukturellt effektiv och funktionssäker marknad. Vidare skall Finansinspektionen medverka till ett flexibelt tillsyns- och regelsystem med tonvikt på deltagarnas roll och ansvar.

I tillsyn och reglering tillämpar Finansinspektionen principer som följer internationella rekommendationer. Målet är att principerna är klara och tydliga också för tillsynsobjekten.

I sitt tillsynsarbete bedömer Finansinspektionen tillsynsobjektens finansiella ställning, risktagande, risktagningsförmåga och riskhanteringsförmåga. Finansinspektionen betonar ägarnas och ledningens ansvar för den interna kontrollen och riskhanteringen. Syftet med tillsynen är att säkerställa att tillsynsobjekten har tillräckliga ekonomiska och andra

Tabell 7.
Tillsynsavgifter 2000 och 2001, 1000 euro

	2001	2000
KREDITMARKNADSAVGIFTER		
Affärsbanker	5 065	4 622
Centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker och medlemsbanker	1 287	1 262
Lokalandelsbanker	146	142
Sparbanker	204	197
Sparbanksaktiebolag	155	147
Övriga kreditinstitut	563	962
Säkerhetsfonder	32	34
Utländska kreditinstituts representationskontor och filialer	50	47
Kreditinstitutens holdingsammanslutningar	13	15
Pantlåneinrättningar	8	8
Summa	7 523	7 436
KAPITALMARKNADSAVGIFTER		
Marknadsplatser	449	438
Tillhandahållare av investeringstjänster	1 707	1 443
Fondbolag	656	530
Värdeandelssystemet	325	332
Emittenter	871	498
Insiderregisteransvariga	189	169
Summa	4 197	3 410
ÅTGÄRDSAVGIFTER		
Fondbolag	238	210
Emittenter	343	326
Övriga	56	65
Summa	637	601
SUMMA TILLSYNSAVGIFTER	12 357	11 447

Källa: Finansinspektionen.

resurser att utöva sin verksamhet och att de i sitt beslutsfattande tillämpar adekvata rutiner.

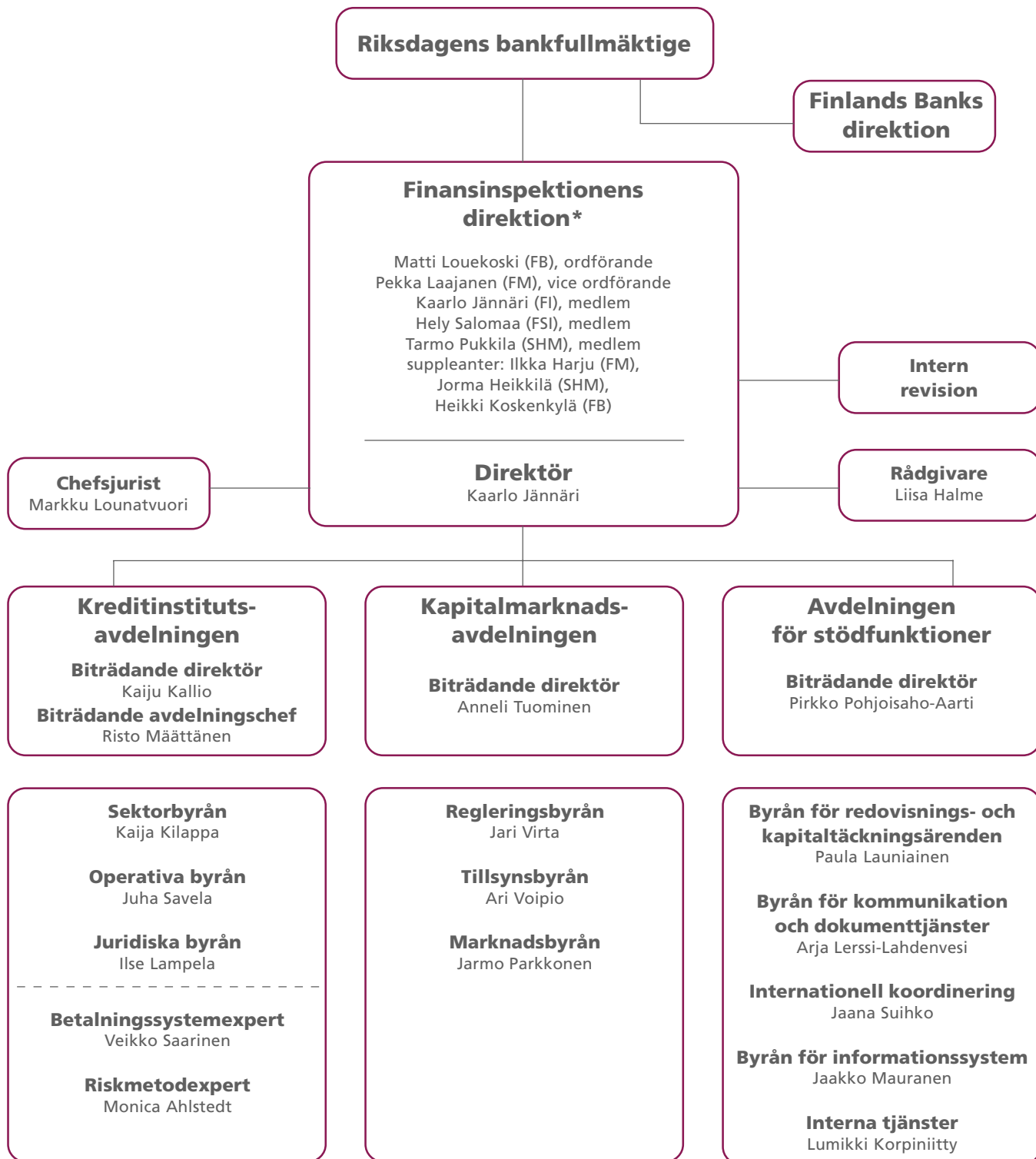
I tillsynen av värdepappersmarknaden accentueras Finansinspektionens uppgift att bidra till en tillförlitlig marknad. Detta sker bl.a. genom övervakning av förfaringssätten på värdepappersmarknaden, genom övervakning av att emittenterna uppfyller sin informationsskyldighet och genom undersökning av misstänkta fall av missbruk av insiderinformation och andra värdepappersmarknadsbrott. Finansinspektionen verkar för en smidig och funktionssäker värdepappershandel och clearingverksamhet.

Finansinspektionen har vidsträckta inspektionsbefogenheter och rättigheter att få upplysningar av sina tillsynsobjekt. Inspektioner företas så ofta och i den omfattning som är nödvändigt.

I Finansinspektionens regleringsverksamhet ingår dels deltagande i beredningen av finansmarknadslagstiftningen i hemlandet och utomlands, dels Finansinspektionens egen regelgivning. I utformningen av egna normer anlitar Finansinspektionen både interna och externa sakkunniga, står i kontakt med marknadsparterna och ger också tillsynsobjekten möjlighet att påverka normarbetet.

Finansinspektionens organisation 31.12.2001

* FB = Finlands Bank, FM = Finansministeriet, FI = Finansinspektionen, SHM = Social- och hälsovårdsministeriet, FSI = Försäkringsinspektionen

Finansinspektionen följer också förhållandena på marknaderna och kommer vid behov med framställningar till andra myndigheter om lagstiftning eller andra åtgärder. Genom egna initiativ och åtgärder söker Finansinspektionen främja en effektiv och funktionssäker marknad.

Kostnaderna för verksamheten betalas av tillsynsobjekten

Vid slutet av 2001 hade Finansinspektionen totalt 125 anställda (föregående år 123). Av dem var 113 fast anställda (111). Vid kreditinsti-

tutsavdelningen tjänstgjorde 56 (60), vid kapitalmarknadsavdelningen 37 (33), vid avdelningen för stödfunktioner 27 (25) och vid staben 5 (5).

Finansinspektionen finansierar sin verksamhet med tillsynsavgifter (periodavgifter och åtgärdsavgifter) som betalas av de företag som står under Finansinspektionens tillsyn och av värdepappersemitenterna. Avgifterna baseras på lagen om finansinspektionen och de fastställs enligt lagen om grunderna för avgifter till staten.

Kostnaderna för verksamheten uppgick 2001 till 12,4 miljoner euro

(11,4 miljoner euro 2000). Åtgärdsavgifterna utgjorde 5 % (5 %) av kostnaderna eller 0,6 miljoner euro (0,6 miljoner euro).

Finansinspektionen flyttade in i nya lokaler

Finansinspektionen flyttade i oktober in i nya lokaler vid Snellmansgatan 6.

Riktlinjer för tillsyn och reglering 2002–2004

Syftet med vår verksamhet

Vi skall bidra till finansmarknadens stabilitet och effektivitet och främja förtroendet för tillsynsobjektens och marknadens verksamhet.

Vårt arbets sätt baseras på gemensamma värderingar. Vi är en

självständig,
öppen,
resultatorienterad och
kompetent organisation.

Vårt mål är en marknadsorienterad och förebyggande tillsyn

I en marknadsorienterad tillsyn bär tillsynsobjekten själva det primära ansvaret för sin verksamhet. När marknaden får väsentlig och tillräcklig information om tillsynsobjektens verksamhet ökar marknadsdisciplinen och därmed också incitamenten för tillsynsobjekten att bära sitt ansvar. Den förebyggande myndighets-tillsynen kompletterar och stärker marknadsdisciplinen och tillsynsobjektens eget ansvar. Den förebyggande tillsynen skall identifiera, förebygga och lösa problemen på ett så tidigt stadium som möjligt. Tillsynsmyndigheten har de resurser som behövs för lägesbedömningar av tillsynsobjektens verksamhet och förmåga att snabbt ingripa vid behov. Tillsynsobjekten känner till tillsynsprinciperna.

Strategi

För att uppnå målet skall vi i samarbete med inhemska och utländska intressegrupper verka för

- I. ökad marknadsinformation och god marknads sed
- II. en funktionssäker och strukturellt effektiv marknad och en god förvaltningskultur hos tillsynsobjekten
- III. ett tillsyns- och regelsystem som bygger på ansvarighet, öppenhet och diskretionära befogenheter.

Följande uppgiftsblock för genomförande av strategin bryts ned i praktiska åtgärder i avdelningarnas verksamhetsplaner. Utgångspunkten för verksamheten är de grundläggande uppgifter och arbets sätt som fastställts i lag¹.

- I. Vi skall verka för ökad marknadsinformation och god marknads sed
- Vi skall medverka till att tillsynsobjekten offentliggör väsentlig och

tillräcklig information om sin verksamhet, sina produkter och sin finansiella ställning enligt internationella rekommendationer och standarder.

- Vi skall verka för att emittenterna och börsbolagen uppfyller sin informationskyldighet konsekvent, punktligt och begripligt.
- Vi skall arbeta för ett gott kund- och investerarskydd genom att styra marknadens uppförande.
- Vi skall offentliggöra våra tillsyns-åtgärder, ställningstaganden och inspektionsresultat för att utveckla marknadens arbets sätt och för att förebygga missbruk.
- Vi är ett språkrör för Finland i utvecklingen och den nationella tillämpningen av internationella redovisningsstandarder (IAS).

II. Vi skall verka för en funktionssäker och strukturellt effektiv marknad och en god förvaltningskultur hos tillsynsobjekten

- Vi skall inrikta tillsynen på stabilitetsviktiga och riskexponerade institutioner och system som också är centrala för en effektiv marknad.
- Vi skall medverka till att förbättra tillsynsobjektens förvaltningskultur och ägarstyrning och framför allt verka för välfungerande internkontroll- och riskhanteringssystem².
- Vi skall fördjupa samarbetet med inhemska och utländska tillsynsmyndigheter i tillsynen och regleringen av finans- och försäkringskonglomerat.
- Vi skall utveckla våra tillsynsmetoder enligt kraven på förebyggande tillsyn, enligt internationella standarder och enligt våra skyldigheter³.

III. Vi skall verka för ett tillsyns- och regelsystem som bygger på ansvarighet, öppenhet och diskretionära befogenheter⁴

- Vi skall på EU-nivå aktivt arbeta för samordnade regelverk och uppföranderegler.
- Vi skall förbereda oss för strukturella förändringar i reglering och tillsyn med anledning av Europabolag.
- Vi skall verka för en lagstiftning som innehåller de befogenheter, verktyg och sanktioner som behövs för den förebyggande tillsynen och i vår egen verksamhet uppfylla den ansvars skyldighet som följer av lagen.

- Vi skall verka för att marknadsparterna utövar självreglering i den utsträckning marknadsstrukturen det tillåter för att minska behovet av detaljstyrd lagstiftning.

Strategier för stödfunktionerna

- Vi skall genom kommunikationen stödja den förebyggande tillsynen och se till att den offentliga information som Finansinspektionen producerar sprids snabbt och lättillgängligt.
- Vi skall förbättra informationstillgången och -användningen och systemsäkerheten inom data-administrationen.
- Vi skall tillvarata våra resurser, utveckla vår kompetens och effektivisera vårt resursutnyttjande.
- Vi skall utveckla vår kompetens särskilt med tanke på de nya kapitaltäckningsreglerna och IAS-standarderna och öka vårt marknads- och produktkunnande.
- Vi skall effektivisera vår resursanvändning genom att i allt högre grad prioritera våra arbetsuppgifter och genom att utnyttja vår samlade kompetens över enhetsgränserna.

¹ 4 § lagen om finansinspektion.

² Ägarstyrning = corporate governance; regel efterlevnadskontrollen (compliance) gäller även börsbolagen.

³ I första hand Code of Good Practices on Transparency (IMF), Core Principles for Effective Banking Supervision (BIS), Objectives and Principles of Securities Regulation (IOSCO) och på dem baserade detaljstandarder.

⁴ I ett regelsystem som bygger på ansvarighet, öppenhet och diskretionära befogenheter betonas följande:

- regleringen bygger på ramlagstiftningstänkande i stället för detaljerade bestämmelser
- bindande regler kompletteras med riktgivande uppföranderegler
- tillsynsbefogenheterna ger utrymme för diskretionära åtgärder inom ramen för givna spelregler
- tillsynsmyndigheten utövar sina befogenheter trovärdigt, entydigt och snabbt
- tillsynsmyndigheten är ansvarig (accountable) för sin verksamhet inför såväl lagstiftaren som tillsynsobjekten.

Etiska principer

Finansinspektionen har två etiska huvudprinciper: lojalitet och oberoende. De skall styra verksamheten i situationer för vilka mer detaljerade etiska principer saknas.

Lojalitet

Finansinspektionens tjänstemän beaktar i sitt arbete Finansinspektionens mål och verkar för att de skall nås.

Oberoende

Finansinspektionens tjänstemän agerar så att deras förhållande eller ekonomiska bindning till ett tillsynsobjekt inte blir alltför intimt eller annars sådant att deras oberoende kan ifrågasättas. Viktigt är också att se till att förhållandet eller den ekonomiska bindningen till tillsynsobjektet inte på något annat sätt skadar förtroendet för Finansinspektionen.

Etiska principer baserade på lojalitet och oberoende

1. Åtagande att iaktta

Finansinspektionens mål och beslut

Finansinspektionens tjänstemän ger kritik internt men är utåt lojala mot Finansinspektionen. De har under beredningen av ett ärende rätt att säga sin åsikt och skyldighet att lämna de uppgifter som behövs för beredningen.

2. Hantering av information internt och tystnadsplikt

Finansinspektionens tjänstemän behandlar konfidentiell och känslig information så att den inte sprids längre än vad som är nödvändigt för att arbetet skall kunna skötas.

3. Lån, garantier, övriga ansvarsförbindelser

Villkoren för lån, t.ex. ränta och betalningstid, som ett tillsynsobjekt

beviljat en tjänsteman vid Finansinspektionen överensstämmer med tillsynsobjektets allmänna lånevillkor. Villkoren för garantier eller andra ansvarsförbindelser som ett tillsynsobjekt beviljat till förmån för en tjänsteman vid Finansinspektionen avviker inte heller från tillsynsobjektets allmänna villkor.

Viktigt är också att se till att det totala beloppet av lån och ansvarsförbindelser som beviljats en tjänsteman av tillsynsobjekt och andra inte kan tänkas äventyra tjänstemannens oberoende.

4. Värdepappershandel

Finansinspektionens tjänstemän avhåller sig från att förvärva aktier emitterade av tillsynsobjekt. De avhåller sig också från att aktivt handla i aktier som är föremål för offentlig handel i Finland.

5. Gåvor, representation o.d.

Finansinspektionens tjänstemän avhåller sig från att ta emot sådana gåvor eller låta sig bjudas på något vars värde överstiger gränsen för vad som kan anses rimligt eller som om det tas emot på annat sätt kan tänkas äventyra tjänstemannens oberoende.

Om en tjänsteman deltar i något evenemang arrangerat av ett tillsynsobjekt betalar Finansinspektionen kostnaderna för deltagandet.

6. Nära släktings eller tjänstemannens tidigare anställning hos ett tillsynsobjekt

Finansinspektionens tjänstemän avhåller sig från att behandla ärenden som berör en sådan funktion hos ett tillsynsobjekt

där en nära släkting till honom arbetar. Han avhåller sig också från att granska sina beslut och sin verksamhet hos sin tidigare arbetsgivare.

7. Bisysslor

För bisyssla eller deltagande i något företags marknadsföring eller reklam skall Finansinspektionens tjänstemän skaffa tillstånd av direktören eller avdelningschefen.

8. Byte av arbetsgivare

Tjänstemannen skall så snart som möjligt underrätta sin chef om han fått anställning hos en annan arbetsgivare. Om han anställs hos ett tillsynsobjekt blir han omedelbart flyttad till sådana arbetsuppgifter där varken den blivande arbetsgivarens eller andra tillsynsobjekts konfidentiella ärenden behandlas.

Vid Finansinspektionen finns dessutom en s.k. compliance officer som de anställda kan rådfråga före köp, försäljning och teckning av aktier. Syftet med denna rådgivning är att säkerställa att ingen annan inom inspektionen vid tidpunkten för transaktionen innehar sådan insiderinformation som kan påverka kursen för aktien i fråga.

Föreskrifter och anvisningar

Föreskrifter och anvisningar som trätt i kraft 2001. Gällande föreskrifter och anvisningar finns på Finansinspektionens webbsidor, www.rahoitustarkastus.fi.

Kreditinstitutsverksamhet

102.4

Anvisning om återkallande av inbetalningar på kundkonton

105.7

Föreskrift om rapportering av länderrisker

106.12

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen och den gruppbaseade kapitalbasen för täckning av marknadsrisker

Värdepappersmarknaden

203.26

Föreskrift om rapportering av kapitalbasen och den gruppbaseade kapitalbasen för täckning av marknadsrisker

Publikationsserie

Publikationer som getts ut på svenska i publikationsserien 2001. De finns på Finansinspektionens webbsidor, www.rahoitustarkastus.fi.

Ställningstaganden

- Riskvikten för Värdepapperscentralens fond vid beräkning av kapitaltäckningen
- Kapitalkrav för marknadsrisker: Nettning tillåten inom löptidskategorierna vid användning av känslighetsmodell för beräkning av generella risker i ränteavtal
- Användning av ombud i kreditinstitutens och värdepappersföretagens verksamhet och annan utläggning av verksamhet

- Kapitalbas och debenturer som räknas in i kapitalbasen - förtida inlösen av mindre belopp
- Finansiella online-tjänster

Meddelanden

- Övergången till euron och förhindrande av penningtvätt
- Redovisning av förhands- och vidareutdelade euron i bankernas bokföring

- FATF har publicerat en ny förteckning över länder vars system för bekämpning av penningtvätt är otillräckliga
- Europeiska kommissionens samrådsdokument om nya kapitaltäckningsregler
- Nya åtgärdsavgifter fr.o.m. 1.3.2001
- Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler

Diarium 2001

Diariets huvudpunkter och antal ärenden

	2001	2000
Interna ärenden	47	57
Tillsynsobjektens förvaltning	588	1056
Tillsynsverksamhet	475	850
Riskhantering	52	123
Bokföring, bokslut och revision	24	34
Kundskydd och tryggnad av konkurrens	221	290
Inspektioner	59	50
Övriga ärenden som gäller tillsynsobjekt	58	52
Övriga externa ärenden	101	130
Totalt	1625	2642

Största enskilda ärendekategorier

	2001	2000
Begäran om utredning i fråga om kundskydd	170	150
Börsprospekt	171	173
Regelfrågor	172	533
Underrättelser	239	254
Internationellt samarbete	65	85
Avtalsvillkor	37	63
Inspektioner enligt plan	57	49
Kapitalbas och kapitalstöd	12	29
Emissionsprospekt	58	104

2001 diariet fördes 1 625 ärenden fördelade på avdelningarna enligt följande: kapitalmarknadsavdelningen 1 044, kreditinstitutsavdelningen 470, avdelningen för stödfunktioner 84 och staben 27.

Tillsynsobjekt 1997–2001

31.12.	LP	OPR	POP	SPY	SP	LL	VR	SPS	PLL	UE	ULS	AOJ	SIPA	MP	RY	Övriga	Sammanlagt	SK Sammanlagt
1997	9	250	44	1	39	23	3	43	14	7	12	12	40	3	17	–	517	1 645
1998	9	251	43	1	39	19	3	–	14	6	14	11	46	3	22	15	496	1 591
1999	9	246	43	1	39	17	4	–	13	5	18	11	45	2	25	13	491	1 545
2000	9	244	43	1	39	17	4	–	13	6	18	12	48	1	26	13	494	1 550
2001	9	244	42	1	39	16	4	–	13	7	20	12	50	1	24	13	494	1 579

LP	Affärsbanker
OPR	Sammanslutningen av andelsbanker
POP	Lokalandelsbanker
SPY	Sparbanksaktiebolag
SP	Sparbanker
LL	Övriga kreditinstitut
VR	Säkerhetsfonder
SPS	Sparbankstiftelser
PLL	Pantlåneinrättningar
UE	Utländska kreditinstituts representationskontor i Finland

ULS	Utländska kreditinstituts filialer i Finland
AOJ	Parter inom värdeandelsystemet
SIPA	Värdepappersföretag
MP	Marknadsplatser
RY	Fondbolag
SK	Filialer
Övriga	Insättningsgarantifonden (1), ersättningsfonden för investerarskydd (1), holdingsammanslutningar för värdepappersföretag (8), holdingsammanslutningar för kreditinstitut (2), Centralinstitutet för sammanslutningen av andelsbanker (1)

Utländsk representation

	1997	1998	1999	2000	2001
Dotterbanker	4	4	4	4	7
Representationskontor	16	17	16	16	11
Filialer	11	9	8	9	11

Finansinspektionens tillsynsobjekt 31.12.2001

SAMMANSLUTNINGAR PÅ KREDITMARKNADEN

AFFÄRSBANKER (9)

EVLI PANKKI OYJ
GYLLENBERG PRIVATE BANK AB
NORDEA BANK FINLAND ABP
OKO OSUUSPANKKIN KESKUSPANKKI OYJ
OKOPANKKI OYJ
OP-KOTIPANKKI OYJ
SAMPO PANKKI OYJ
ÅLANDSBANKEN ABP

ÖVRIGA KREDITINSTITUT (16)

AKTIA HYPOTEKSBANK ABP
DINERS CLUB FINLAND OY
EUROCARD OY
HANDELSBANKEN RAHOITUS OYJ
K-LUOTTO OY
KUNTARAHOITUS OYJ
LUOTTOKUNTA
MANDATUM PANKKI OYJ
NORDEA RAHOITUS SUOMI OY
OP-ASUNTOLUOTTO-PANKKI OYJ
OP-RAHOITUS OY
SAMPO KORTTI OY
SAMPO LUOTTO OYJ
SAMPO MB GROUP OY
SAMPO RAHOITUS OY
SUOMEN HYPOTEKKIYHDISTYS
SUOMEN ASUNTOLUOTTO-PANKKI OYJ

MEDLEMSANDELSBANKERNA I SAMMANSLUTNINGEN AV ANDELSBANKER (244)

ALAJÄRVEN OSUUSPANKKI
ALASTARON OSUUSPANKKI
ALAVIESKAN OSUUSPANKKI
ÅLAVUDEN SEUDUN OSUUSPANKKI
ANDELSBANKEN FÖR ÅLAND
ANDELSBANKEN RASEBORG
ARTJÄRVEN OSUUSPANKKI
ASIKKALAN OSUUSPANKKI
ASKOLAN OSUUSPANKKI
AURAN OSUUSPANKKI
ELIMÄEN OSUUSPANKKI
ENON OSUUSPANKKI
ETELÄ-KARJALAN OSUUSPANKKI
ETELÄ-POHJANMAAN OSUUSPANKKI
ETELÄ-SAVON OSUUSPANKKI
EURAJOEN OSUUSPANKKI
EURAN OSUUSPANKKI
FÖRSSAN SEUDUN OSUUSPANKKI
HAAPAJÄRVEN OSUUSPANKKI
HAAPAMÄEN SEUDUN OSUUSPANKKI
HAAPAVEDEN OSUUSPANKKI
HAILUODON OSUUSPANKKI
HALSUAN OSUUSPANKKI
HAMINAN SEUDUN OSUUSPANKKI
HARJAVALLAN OSUUSPANKKI
HARTOLAN OSUUSPANKKI
HAUHON OSUUSPANKKI
HAUKIVUOREN OSUUSPANKKI
HEINÄVEDEN OSUUSPANKKI
HIMANGAN OSUUSPANKKI
HINNERJOEN OSUUSPANKKI
HIRVENSALMEN OSUUSPANKKI
HONKILAHDEN OSUUSPANKKI
HUHTAMON OSUUSPANKKI
HUITTISTEN OSUUSPANKKI
HUMPPILAN OSUUSPANKKI
HÄMEENKOSKEN OSUUSPANKKI
HÄMEENLINNAN SEUDUN OSUUSPANKKI
IISALMEN OSUUSPANKKI
IITIN OSUUSPANKKI
IKAALISTEN OSUUSPANKKI
ILOMANTSIIN OSUUSPANKKI
JANAKKALAN OSUUSPANKKI
JOENSUUN OSUUSPANKKI
JOKIOISTEN OSUUSPANKKI
JUUAN OSUUSPANKKI
JUVAN OSUUSPANKKI
JÄMSÄN SEUDUN OSUUSPANKKI
KAINUUN OSUUSPANKKI
KALAJOEN OSUUSPANKKI
KALKKISTEN OSUUSPANKKI
KANGASALAN OSUUSPANKKI
KANGASNIEMEN OSUUSPANKKI
KANKAANPÄÄN OSUUSPANKKI
KANNUKSEN OSUUSPANKKI

KARJALAN OSUUSPANKKI
KARKUN OSUUSPANKKI
KARUNAN OSUUSPANKKI
KARVIAN OSUUSPANKKI
KAUSTISEN OSUUSPANKKI
KEIKYÄN OSUUSPANKKI
KEMIN SEUDUN OSUUSPANKKI
KERIMÄEN OSUUSPANKKI
KESKI-SUOMEN OSUUSPANKKI
KESKI-UUDENMAAN OSUUSPANKKI
KESTILÄN OSUUSPANKKI
KESÄLAHDEN OSUUSPANKKI
KIHNÖN OSUUSPANKKI
KIIHTELYSVAARAN OSUUSPANKKI
KIIKALAN REKIJÖEN OSUUSPANKKI
KIIOISTEN OSUUSPANKKI
KISKON OSUUSPANKKI
KITEEN SEUDUN OSUUSPANKKI
KIUKAISTEN OSUUSPANKKI
KOILLIS-SAVON OSUUSPANKKI
KOITIN-PERTUNMAAN OSUUSPANKKI
KOKEMÄEN OSUUSPANKKI
KOKKOLAN OSUUSPANKKI
KONTIOLAHDEN OSUUSPANKKI
KORPILAHDEN OSUUSPANKKI
KORSNÄS ANDELSBANK
KOTKAN SEUDUN OSUUSPANKKI
KOUVOLAN SEUDUN OSUUSPANKKI
KRONOBY ANDELSBANK
KUHMALAHDEN OSUUSPANKKI
KUHMOSTEN OSUUSPANKKI
KUHMON OSUUSPANKKI
KUOPIOIN OSUUSPANKKI
KUORTANEEN OSUUSPANKKI
KURUN OSUUSPANKKI
KUUSAMON OSUUSPANKKI
KUUSJOEN OSUUSPANKKI
KYMIJOEN OSUUSPANKKI
KÄRKÖLÄN OSUUSPANKKI
KÄRSÄMÄEN OSUUSPANKKI
KÄYLÄN OSUUSPANKKI
KÖYLÖN OSUUSPANKKI
LAPIN OSUUSPANKKI
LAPPO ANDELSBANK
LEHTIMÄEN OSUUSPANKKI
LEMIN OSUUSPANKKI
LEPPÄVIRRAN OSUUSPANKKI
LIEKSAN OSUUSPANKKI
LIMINGAN OSUUSPANKKI
LIPERIN OSUUSPANKKI
LOHTAJAN OSUUSPANKKI
LOIMAAN OSUUSPANKKI
LOIMAAN SEUDUN OSUUSPANKKI
LOKALAHDEN OSUUSPANKKI
LOPEN OSUUSPANKKI
LOUNAIS-SUOMEN OSUUSPANKKI
LUHANGAN OSUUSPANKKI
LUOPIOISTEN OSUUSPANKKI
LUUMÄEN OSUUSPANKKI
LUVIAN OSUUSPANKKI
LÄNSI-UUDENMAAN OSUUSPANKKI
MAANINGAN OSUUSPANKKI
MARTTILAN OSUUSPANKKI
MASKUN OSUUSPANKKI
MELLILÄN SEUDUN OSUUSPANKKI
MERIMASKUN OSUUSPANKKI
METSÄMAAN OSUUSPANKKI
MIEHIKKÄLÄN OSUUSPANKKI
MIETILÄN OSUUSPANKKI
MOUHJÄRVEN OSUUSPANKKI
MYNÄMÄEN OSUUSPANKKI
MYRSKYLÄN OSUUSPANKKI
MÄNTSÄLÄN OSUUSPANKKI
MÄNTÄN SEUDUN OSUUSPANKKI
NAGU ANDELSBANK
NAKKILAN OSUUSPANKKI
NIINIJOEN OSUUSPANKKI
NILSIÄN OSUUSPANKKI
NIVALAN OSUUSPANKKI
NOUSIAISTEN OSUUSPANKKI
NURMEKSEN OSUUSPANKKI
ORIMATILAN OSUUSPANKKI
ORIPÄÄN OSUUSPANKKI
ORIVEDEN SEUDUN OSUUSPANKKI
OSUUSPANKKI KANTRISALO
OSUUSPANKKI REALUM
OULAISTEN OSUUSPANKKI
OULUN OSUUSPANKKI

OUTOKUMMUN OSUUSPANKKI
PAATTISTEN OSUUSPANKKI
PAAVOLAN OSUUSPANKKI
PADASJOEN OSUUSPANKKI
PALTAMON OSUUSPANKKI
PARIKKALAN SEUDUN OSUUSPANKKI
PARKANON OSUUSPANKKI
PEDERSÖRENEJDENS ANDELSBANK
PERHON OSUUSPANKKI
PERNIÖN OSUUSPANKKI
PERÄSEINÄJOEN OSUUSPANKKI
PIEKSÄMÄEN SEUDUN OSUUSPANKKI
PIELAVEDEN OSUUSPANKKI
PIHTIPUTAAN OSUUSPANKKI
POHJOLAN OSUUSPANKKI
POLVIJÄRVEN OSUUSPANKKI
PORIN SEUDUN OSUUSPANKKI
PORVOON OSUUSPANKKI
POSION OSUUSPANKKI
PUDASJÄRVEN OSUUSPANKKI
PUKKILAN OSUUSPANKKI
PULKKILAN OSUUSPANKKI
PUNKALAITUMEN OSUUSPANKKI
PUOLANGAN OSUUSPANKKI
PURMO ANDELSBANK
PYHÄJÄRVEN OSUUSPANKKI
PYHÄNNÄN OSUUSPANKKI
PÄIJÄT-HÄMEEN OSUUSPANKKI
PÄLKÄNEEN OSUUSPANKKI
POYTÄN OSUUSPANKKI
RAAHEN SEUDUN OSUUSPANKKI
RANTASALMEN OSUUSPANKKI
RANTSILAN OSUUSPANKKI
RAUMAN SEUDUN OSUUSPANKKI
RAUTALAMMIN OSUUSPANKKI
RIIHIMÄEN SEUDUN OSUUSPANKKI
RIISTAVEDEN OSUUSPANKKI
RUHTINANSALMEN OSUUSPANKKI
RUOVEDEN OSUUSPANKKI
RYMÄTTYLÄN OSUUSPANKKI
RÄÄKKYLÄN OSUUSPANKKI
SALLAN OSUUSPANKKI
SALON SEUDUN OSUUSPANKKI
SAUVON OSUUSPANKKI
SAVITAIPALEEN OSUUSPANKKI
SAVONLINNAN OSUUSPANKKI
SIDEBY ANDELSBANK
SIIKAJOEN OSUUSPANKKI
SIMPELEEN OSUUSPANKKI
SOMERNIEMEN OSUUSPANKKI
SOMERON OSUUSPANKKI
SONKAJÄRVEN OSUUSPANKKI
SOTKAMON OSUUSPANKKI
STRÖMFORS ANDELSBANK
SULKAVAN OSUUSPANKKI
SUODENNIEMEN OSUUSPANKKI
SUOMUSSALMEN OSUUSPANKKI
SUONENOEN OSUUSPANKKI
SYSMÄN OSUUSPANKKI
SÄKYLÄN OSUUSPANKKI
TAVALKOSKEN OSUUSPANKKI
TAVASSALON OSUUSPANKKI
TAMPEREEN SEUDUN OSUUSPANKKI
TARVASJOEN OSUUSPANKKI
TERVOLAN OSUUSPANKKI
TERVON OSUUSPANKKI
TOHOLAMMIN OSUUSPANKKI
TOIJALAN OSUUSPANKKI
TORNION OSUUSPANKKI
TURUN SEUDUN OSUUSPANKKI
TUUPOVAARAN OSUUSPANKKI
TYRNÄVÄN OSUUSPANKKI
ULLAVAN OSUUSPANKKI
URJALAN OSUUSPANKKI
UTAJÄRVEN OSUUSPANKKI
UUKUNIEMEN OSUUSPANKKI
VAKKA-SUOMEN OSUUSPANKKI
VALKEAKOSKEN OSUUSPANKKI
VALTIMON OSUUSPANKKI
VAMMALAN SEUDUN OSUUSPANKKI
VAMPULAN OSUUSPANKKI
VARKAUDEN OSUUSPANKKI
VARPAISJÄRVEN OSUUSPANKKI
VASA ANDELSBANK
VEHMERSALMEN OSUUSPANKKI
VESANNON OSUUSPANKKI
VETELIN OSUUSPANKKI
VETELIN YLIPÄÄN OSUUSPANKKI

VIEKIN OSUUSPANKKI
VIHANNIN OSUUSPANKKI
VIMPELIN OSUUSPANKKI
VIROLAHDEN OSUUSPANKKI
VIRTAIN OSUUSPANKKI
YLITORNION OSUUSPANKKI
YLIVIESKAN OSUUSPANKKI
YLÄNEEN OSUUSPANKKI
YPÄJÄN OSUUSPANKKI
ÄHTÄRIN OSUUSPANKKI
ÖSTNYLANDS ANDELSBANK
ÖSTRA KORSHOLMS ANDELSBANK
ÖVERMARK ANDELSBANK

CENTRALINSTITUTET FÖR SAMMANSLUTNINGEN AV ANDELSBANKER (1) OSUUSPANKKIKESKUS-OPK OSUUSKUNTA

LOKALANDELSBANKER (42)

ALAHÄRMÄN OSUUSPANKKI
HANNULAN OSUUSPANKKI
HELLANMAAN OSUUSPANKKI
HONKAJOEN OSUUSPANKKI
ISOJOEN OSUUSPANKKI
JOROISTEN OSUUSPANKKI
JÄMIJÄRVEN OSUUSPANKKI
KANNONKOSKEN OSUUSPANKKI
KAUHAVAN OSUUSPANKKI
KEITELEEN OSUUSPANKKI
KEURUUN OSUUSPANKKI
KIURUVEDEN OSUUSPANKKI
KONNEVEDEN OSUUSPANKKI
KORTESJÄRVEN OSUUSPANKKI
KOSKEN OSUUSPANKKI
KOVELAHDEN OSUUSPANKKI
KURIKAN OSUUSPANKKI
KYRÖN SEUDUN OSUUSPANKKI
KYRÖNMAAN OSUUSPANKKI
KYYJÄRVEN OSUUSPANKKI
LAIHIAN OSUUSPANKKI
LAMMIN OSUUSPANKKI
LANNEVEDEN OSUUSPANKKI
LAPINLAHDEN OSUUSPANKKI
LAPPAJÄRVEN OSUUSPANKKI
LAPUAN OSUUSPANKKI
LAVIAN OSUUSPANKKI
LIEDON OSUUSPANKKI
MULTIAN OSUUSPANKKI
NIVALAN JÄRVIKYLÄN OSUUSPANKKI
PETÄJÄVEDEN OSUUSPANKKI
PIIKKIÖN OSUUSPANKKI
PYHÄSELÄN OSUUSPANKKI
REISJÄRVEN OSUUSPANKKI
SIEVIN OSUUSPANKKI
SIILINJÄRVEN OSUUSPANKKI
SUUPOHJAN OSUUSPANKKI
TIISTENJOEN OSUUSPANKKI
TUUSNIEMEN OSUUSPANKKI
VASKION OSUUSPANKKI
VIEREMÄN OSUUSPANKKI
YLIHÄRMÄN OSUUSPANKKI

PANTLÄNEINRÄTTNINGAR (13)

HELSINGIN PANTTI-OSAKEYHTIÖ
HÄMEEN PANTTILAINAKONTTORI OY
KYMEN PANTTILAINAAMO OY
LAHDEN PANTTI OY
LOHJAN PANTTILAINA OY
OULUN PANTTILAINAKONTTORI OY
PANTTILAINAOSAKEYHTIÖ EUROPANTTI OY
PÄIJÄT-HÄMEEN PANTTI OY
ROVANIEMEN PANTTILAINAKONTTORI OY
SATAPANTTI OY
SUOMEN ARVOPANTTI OY
SUOMEN LUOTTOPANTTI OY
TÖÖLÖN PANTTI OY

SPARBANKER (39)

EKENÄS SPARBANK
ERÄJÄRVEN SÄÄSTÖPANKKI
ETELÄ-KARJALAN SÄÄSTÖPANKKI
EURAJOEN SÄÄSTÖPANKKI
HAUHON SÄÄSTÖPANKKI
HOUSKÄRS SPARBANK
HUITTISTEN SÄÄSTÖPANKKI
IKAALUSTEN SÄÄSTÖPANKKI
KALANNIN SÄÄSTÖPANKKI
KIIKOISTEN SÄÄSTÖPANKKI
KORPO SPARBANK
KORTESJÄRVEN SÄÄSTÖPANKKI
KRISTINESTADS SPARBANK
KUORTANEEN SÄÄSTÖPANKKI
KVEVLAX SPARBANK

LAMMIN SÄÄSTÖPANKKI
LIEDON SÄÄSTÖPANKKI
LUOPIOISTEN SÄÄSTÖPANKKI
LÄNGELMÄEN SÄÄSTÖPANKKI
LÄNSI-UUDENMAAN SÄÄSTÖPANKKI
MIETOISTEN SÄÄSTÖPANKKI
MYRSKYLÄN SÄÄSTÖPANKKI
NAGU SPARBANK
NÄRPES SPARBANK
PADASJOEN SÄÄSTÖPANKKI
PARKANON SÄÄSTÖPANKKI
PYHÄRANNAN SÄÄSTÖPANKKI
RENGON SÄÄSTÖPANKKI
SOMERON SÄÄSTÖPANKKI
SUODENNIEMEN SÄÄSTÖPANKKI
SUOMENNIEMEN SÄÄSTÖPANKKI
SYSMÄN SÄÄSTÖPANKKI
SÄÄSTÖPANKKI OPTIA
TUULOKSEN SÄÄSTÖPANKKI
TÖYSÄN SÄÄSTÖPANKKI
VORÄ SPARBANK
YLIHÄRMÄN SÄÄSTÖPANKKI
YTTERMARK SPARBANK
ÖVERMARK SPARBANK

SPARBANKSAKTIEBOLAG (1)

AKTIA SPARBANK ABP

HOLDINGSAMMANSLUTNINGAR (2)

ANE GYLLENBERG OY
SAMPO OYJ

UTLÄNDSKA KREDITINSTITUTS REPRESENTATIONSKONTOR I FINLAND (6)

ABN AMRO BANK N.V
INTERNATIONAL BANK OF ST. PETERSBURG
NORDFINANZ BANK ZÜRICH
REPRESENTATION OF JSC CB BANKIRSKIY DOM IN FINLAND
REPRESENTATIVE OFFICE OF JOINT STOCK BANK SOBINBANK IN FINLAND
SOCIETE GENERALE

UTLÄNDSKA KREDITINSTITUTS FILIALER I FINLAND (20)

BMW FINANCIAL SERVICES SCANDINAVIA AB
CATERPILLAR FINANCIAL NORDIC SERVICES AKTIEBOLAG
CITIBANK INTERNATIONAL PLC
CREDIT AGRICOLE INDOSUEZ
D. CARNEGIE AB
DANSKE BANK A/S
DEUTSCHE BANK AKTIENGESellschaft
ECREDIT AB
FCE BANK PLC
GE CAPITAL EQUIPMENT FINANCE AB
HANDELSBANKEN FINANS AKTIEBOLAG (PUBL)
KONTOTJÄNST I SVERIGE AKTIEBOLAG – BALTIC CREDIT
LANDESBANK SCHLESWIG-HOLSTEIN GIROZENTRALE
NORDEUTSCHE LANDESBANK GIROZENTRALE
SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN AB (PUBL)
SVENSKA HANDELSBANKEN AB (PUBL)
SCANIA FINANS AKTIEBOLAG
SEB FINANS AB (PUBL)
SEB KORT AB
TELIA FINANS FINLAND

SÄKERHETSFONDER (4)

LIKEPANKKIEN JA POSTIPANKKI OY:N VAKUUSRAHASTO
OSUUSPANKKIEN VAKUUSRAHASTO
PAIKALLISOSUUSPANKKIEN VAKUUSRAHASTO
SÄÄSTÖPANKKIEN VAKUUSRAHASTO

INSÄTTNINGSGARANTIFONDEN (1)

TALLETUSSUOJARAHASTO

SAMMANSLUTNINGAR PÅ KAPITALMARKNADEN

PARTNER INOM VÄRDEANDELSYSTEMET (12)

AKTIA SPARBANK ABP
HEX BACK OFFICE AND CUSTODY SERVICES OY
NORDEA BANK FINLAND ABP
OKO OSUUSPANKKIEN KESKUSPANKKI OYJ
OSUUSPANKKIKESKUS-OPK OSUUSKUNTA
OY SAMLINK AB
SAMPO PANKKI OYJ
SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN AB (PUBL)
HELSINGFORSFILIALEN
SUOMEN ARVOPAPERIKESKUS OY
SVENSKA HANDELSBANKEN AB (PUBL), FILIALVERKSAMHETEN I FINLAND
ÅLANDSBANKEN ABP

MARKNADSPLATSER (1)

HELSINGIN ARVOPAPERI- JA JOHDANNAISPÖRSSÄ SELVITYSYHTIÖ OY

FONDBOLAG (24)

AKTIA RAHASTOYHTIÖ OY
ALFRED BERG RAHASTOYHTIÖ OY
AURATOR RAHASTOYHTIÖ OY
CARNEGIE RAHASTOYHTIÖ OY
EVLI-RAHASTOYHTIÖ OY
FIDES RAHASTOYHTIÖ OY
FIM RAHASTOYHTIÖ OY
FIRSTNORDIC RAHASTOYHTIÖ OY
FONDITA RAHASTOYHTIÖ OY
GYLLENBERG FONDBOLAG AB
HANDELSBANKEN FONDBOLAG AB
HIISI RAHASTOYHTIÖ OY
MANDATUM RAHASTOYHTIÖ OY
NORDEA RAHASTOYHTIÖ OY
OP-RAHASTOYHTIÖ OY
POHJOLA RAHASTOYHTIÖ OY
PYN RAHASTOYHTIÖ OY
RAHASTOYHTIÖ 3C OY
RAMSAY & TUUTTI RAHASTOYHTIÖ OY
SAMPO RAHASTOYHTIÖ OY
SELIGSON & CO RAHASTOYHTIÖ OYJ
TAPIOLA RAHASTOYHTIÖ OY
WIP RAHASTOYHTIÖ OY
ÅLANDSBANKEN FONDBOLAG AB

VÄRDEPAPPERSFÖRETAG (50)

OY AHOLA & MALINIEMI PARTNERS AB
AKTIA ASSET MANAGEMENT OY
AKTIA FONDKOMMISSION AB
ALEXANDER CORPORATE FINANCE OY
ALFRED BERG FINLAND OYJ ABP
ALFRED BERG OMAISUUDENHOITO OY
AURATOR VARAINHOITO OY
CAPINORDIC ASSET MANAGEMENT OYJ
CARNEGIE VARAINHOITO SUOMI OY
CONVENTUM ASSET MANAGEMENT OY
CONVENTUM CORPORATE FINANCE OY
CONVENTUM PANKKIIRILIIKE OY
DANSKE CAPITAL FINLAND OY
EFICOR CORPORATE FINANCE OY
EFICOR OYJ
EQ PANKKIIRILIIKE OY
ESTLANDER & RÖNNLUND CAPITAL MANAGEMENT OY
ESTLANDER & RÖNNLUND FINANCIAL PRODUCTS AB
EVLI CORPORATE FINANCE OY
EVLI INVESTMENT MANAGEMENT OY
EVLI VARAINHOITO OY
PANKKIIRILIIKE EVLI-OPTIOT OY
FIDES ASSET MANAGEMENT OY
FIM CORPORATE FINANCE OY
FIM OMAISUUDENHOITO OY
FIM PANKKIIRILIIKE OY
GYLLENBERG ASSET MANAGEMENT OY
HEAD ASSET MANAGEMENT OY
HIISI PANKKIIRILIIKE OY
HIISI VARAINHOITO OY
ICECAPITAL PANKKIIRILIIKE OY
MANDATUM & CO OY
MANDATUM OMAISUUDENHOITO OY
MANDATUM PANKKIIRILIIKE OY
MANDATUM VARAINHOITO OY
NORDEA INVESTMENT MANAGEMENT SUOMI OY
NORDEA SECURITIES CORPORATE FINANCE OY
NORDEA SECURITIES OYJ
OPSTOCK OY
PCA CORPORATE FINANCE OY
PRIVANET SECURITIES OY
PRIVANET VENTURES OY
SEINÄJOEN PANKKIIRILIIKE OY
SELIGSON & CO ACM VARAINHOITO OY
PANKKIIRILIIKE SOFI OYJ
TAPIOLA OMAISUUDENHOITO OY
VARAINHALLINTA TRESOR OY
UNITED BANKERS OMAISUUDENHOITO OY
UNITED BANKERS PANKKIIRILIIKE OY
WAHLSTRÖM IMMOMEN PARTNERS OY
ÅLANDSBANKEN ASSET MANAGEMENT AB

HOLDINGSAMMANSLUTNINGAR FÖR VÄRDEPAPPERSFÖRETAG (8)

CONVENTUM OYJ
EQ ONLINE OYJ
ESTLANDER & RÖNNLUND GROUP OY
HIISI GROUP OY
MANDATUM HOLDING OY
PRIVANET CAPITAL OYJ
OY UB FINANCE AB
SELIGSON & CO OYJ

ERSÄTTNINGSFONDEN FÖR INVESTERARSKYDD (1)

SUJOITTAJEN KORVAUSRAHASTO

Historik över finansmarknaden och finanstillsynen

Svenska tiden
1100-talet

1659 Sverige-Finlands konung Karl X Gustav inrättade en banköverinspektörstjänst för övervakningen av Palmstruchska banken, som hade filial även i Åbo. Tjänsten drogs dock in rätt snart efter att banken hade upphört med sin verksamhet på grund av konkurs 1668.

1668 Verksamheten i Palmstruchska banken övertogs av Rikens Ständers Bank (nuvarande Sveriges Riksbank), den första centralbanken i världen. Dess verksamhet övervakades av sex bankfullmäktige. Finland berördes av bankens verksamhet fram till 1840, då den svenska myntenheten slutligt togs ur cirkulation i Finland.

1811 Finlands Bank grundades.

1820-talet De första sparbankerna inrättades i Finland och Sverige.

1860 Finland fick en egen myntenhet, marken.

1862 Den första affärsbanken (sedermera Föreningsbanken i Finland Ab) etablerades i Finland.

1866 I och med utvecklingen av ett affärsbankssystem stiftades den första banklagen i Finland. Anvisningarna om tillsynen över bankerna utfärdades av Senaten, och särskilda ombud tillsattes i bankerna för att övervaka att anvisningarna följdes.

1868 Finlands Bank underställdes ständerna (senare riksdagen).

1895 Sparbankslagen trädde i kraft. I den centraliserades tillsynen för första gången.

1920 Centralpenninginrättningen för andelskassorna förordnades att utöva tillsyn över kassorna.

1922 Bankinspektionen inrättades med uppgift att övervaka affärsbankerna. Inspektionen var underställd finansministeriet.

1993 Bankinspektionens verksamhet upphörde i och med att lagen om finansinspektionen trädde i kraft och Finansinspektionen inledde sin verksamhet vid Finlands Bank.

1995 Finland blev medlem av EU.

1999 Euroeran inleddes.

2002 Sedlar och mynt i euro sattes i omlopp.

Ryska tiden
1809–1917

Självständighetstiden
1917–

Tillsynsområdet har utvidgats:

1933	Hypoteksbankerna	1991	Utländska kreditinstituts filialer och värdeandessystemet
1970	Sparbankerna, andelsbankerna, kreditaktiebolagen och bankernas säkerhetsfonder	1992	Kreditinstitut enligt lagen om finansieringsverksamhet och sparbanksstiftelserna
1979	Hypoteksföreningen och utländska kreditinstituts representationskontor	1993	Pantlåneinrättningarna
1987	Placeringsfonderna och fondbolagen	1994	Kreditinstitutens konsolideringsgrupper och utländska företag som tillhandahåller tjänster
1988	Postbanken Ab och derivatmarknaden	1996	Värdepappersföretagen
1989	Värdepappersmarknaden		

Förkortningar som förekommer i verksamhetsberättelsen:

BAC	Banking Advisory Committee
BSC	Banking Supervision Committee
CESR	Committee of European Securities Regulators
EBA	Euro Banking Association
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
FATF	Financial Action Task Force on Money Laundering
FSAP	Financial Sector Assessment Program
IAIS	International Association of Insurance Supervisors
IMF	International Monetary Fund
IOSCO	International Organization of Securities Commissions

Analys av depositionsbankernas ränteriskexponering

Inkomstrisken visar vilken effekt en räntestegring på en procentenhet har på finansieringen av underskottet eller placeringen av överskottet för de korta maturiteterna i den totala balansräkningen under ett år räknat från rapporteringstidpunkten. Insättarna har hittills visat sig reagera rätt trögt på ränteförändringar. För poster i euro beräknas inkomstrisken dock i form av olika antaganden om räntekorrigeringen i avistainlåningen. Syftet är att analysera vilken effekt antagandena har på riskanalysen. Ju senare räntekorrigeringen i avistainlåningen sker, desto positivare är effekten av en ränteuppgång på bankernas resultat. Här har insättningarna hänförs till maturitetsklass 9–12 månader, dvs. maturitetsantagandet är 10,5 månader.

Investeringsrisken speglar den direkta förändringen i nuvärdet på omsättbara fordringsbevis vid en räntestegring på en procentenhet. Utöver handelsportföljen ingår i rörliga aktiva också övriga fordringsbevis avsedda för handel. I investeringsriskanalysen beaktas räntekänsligheten (värdeförändringen till följd av en ränteuppgång) också för de åtaganden utanför balansräkningen som ingår i rörliga aktiva.

Analysen av inkomstrisken och investeringsrisken skiljer sig från varandra bland annat just på grund av tidshorisonten så mycket att siffrorna inte är jämförbara.

